

KROKSHULTSBYGDEN

UNDER 1900-TALET

Innehåll

Förord	4
Karta över Krokshultsbygden.....	5
Befolkningsförändringen inom ”Krokshultsområdet” 1901-2011*	6
Krokshultsbygden.....	7
Gårdsbeskrivningar	7
Ortnamn inom Krokshultsområdet	10
Folkskolan i Krokshult	11
Skolan i Krokshult.....	12
Krokshult småskola höstterminen 1915	19
Krokshult folkskola vårterminen 1916.....	20
Personliga minnen från Krokshults skola.....	20
Missionshuset	22
Minnen från söndagsskolan.....	25
Lanthandeln	27
Lantbrevbäring	30
Telefonförbindelser	31
Trådradio	32
Elektriciteten	32
Transporter.	34
Gästgiveriet i Krokshult	35
Personer i bygden	36
Brandtornet.....	44
Inga-Lill och Margareta berättar.	44
Byvandring	45
Källor:.....	46
Utgiven av Studiegruppen i Krokshultsbygdens byalag.	47

Förord

År 2010 startade en grupp medlemmar inom Krokshultsbygdens byalag en studiecirkel. Vi har velat fånga 1900-talets historiska utveckling i vår hembygd. Det har varit svårt att få fram uppgifter för de första årtiondena. Vi har i första hand försökt gräva där vi är idag, vilket har sina problem. De personer som kunnat bidra med information om det äldsta är födda på 1920-talet. Muntliga uppgifter kan ha sina brister. Det är lätt att minnas fel. Detta är en reservation som måste göras.

Vi har utgått från begreppet Krokshultsbygden. Områdets omfattning kan variera i de olika kapitlen, men skolans upptagningsområde är det största. Missionshus och affär var andra gemensamma nämnare för bygden. Bysmeden Karl-August Karlsson hade en stor kundkrets.

Resultatet grundar sig i första hand på intervjuer med personer med rötter i bygden. Böndernas gårdar är ofta som ett slags museer, där redskap och maskiner finns kvar. Vi har även använt hembygdsböcker, i första hand Veine Sjöös verk om gårdar och fastigheter i

bygden. Även andra böcker om landsbygdens historia har inventerats. Vi har skannat bilder från olika epoker. Bilderna har mycket att berätta. Från början fanns en tanke att presentera våra ansträngningar i en bok, men vi har av olika anledningar valt att utge flera häften, och detta som du håller i din hand är det första.

Studiegruppen har lärt sig mycket, inte minst genom de många studiebesöken i de olika områdena. Du som läser våra häften, får kanske också lust att utforska området mera. Välkommen till oss och pröva på vår vandringsled, vilken tar dig runt i bygden.

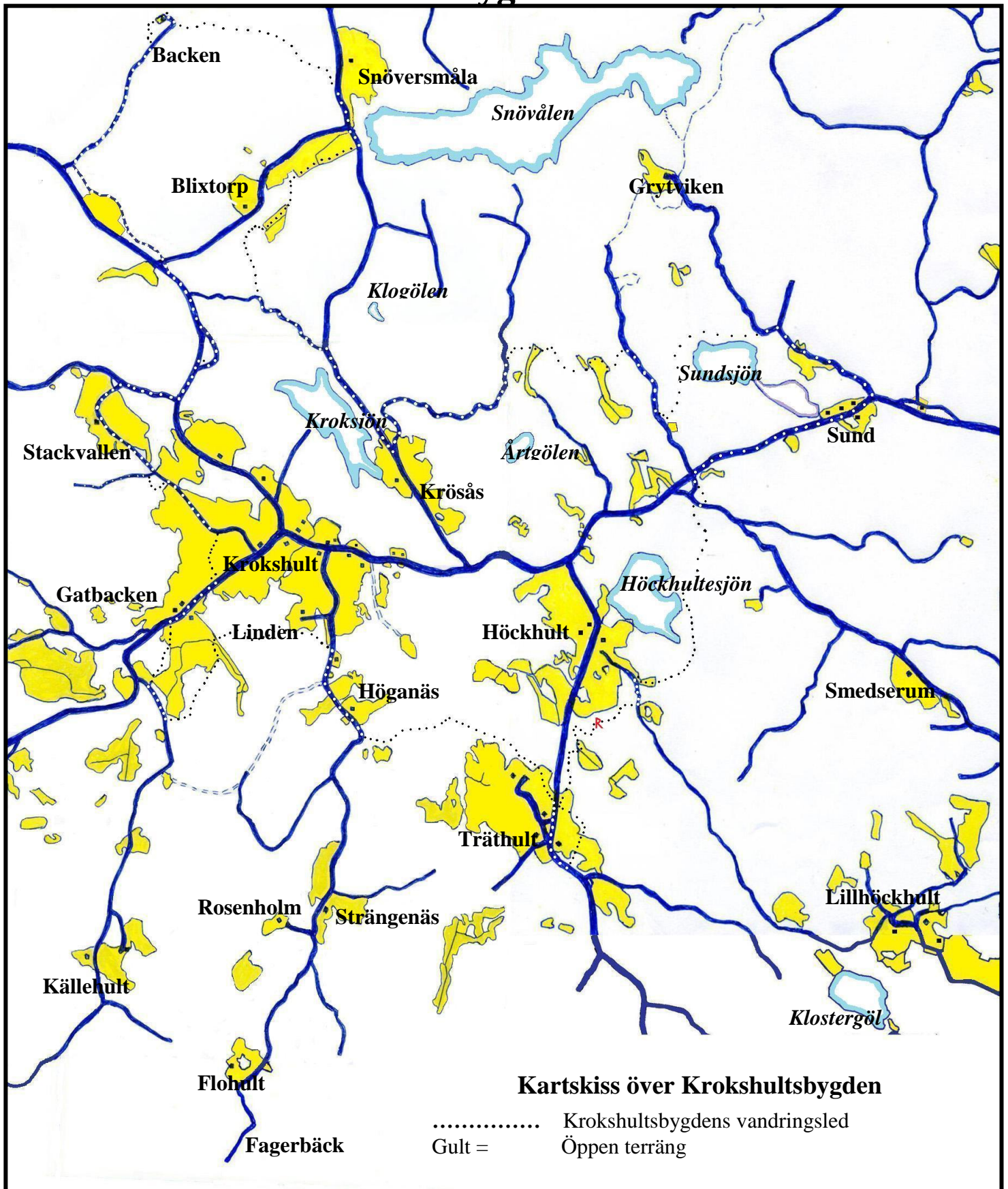
Vi hoppas att vårt arbete skall ge en angenäm upplevelse av det århundrade som i grunden förändrade Sverige och inte minst landsbygden. Kanske yngre generationer finner stimulans i att läsa om sina rötter. De flesta av oss har ju ett förflutet på landsbygden. Avslutningsvis kommer vi att analysera vad som ska hända i framtiden. Det är lätt att bli pessimistisk. Låt oss hoppas att bygden lever vidare med alla sina natur- och kulturvärden.

Krokshult i december 2011

Deltagare i cirkeln.

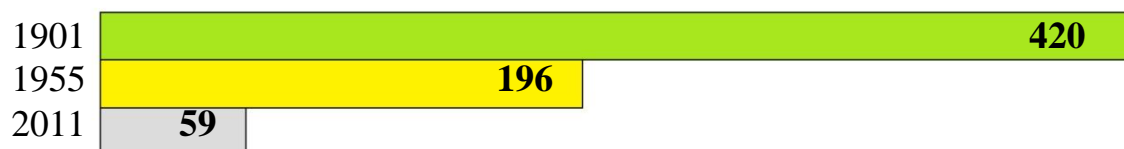
Sture Karlsson, Veine Sjöö, Inez Wigren, Hazel Thunberg, Bertil Karlsson, Margareta Olsson, Ingemar Olsson, Anne Harrysson, Magnus Larsson, Inga-Lill Wahlstéen, Karl Johan Höckerdal, Siv Alge

Karta över Krokshultsbygden

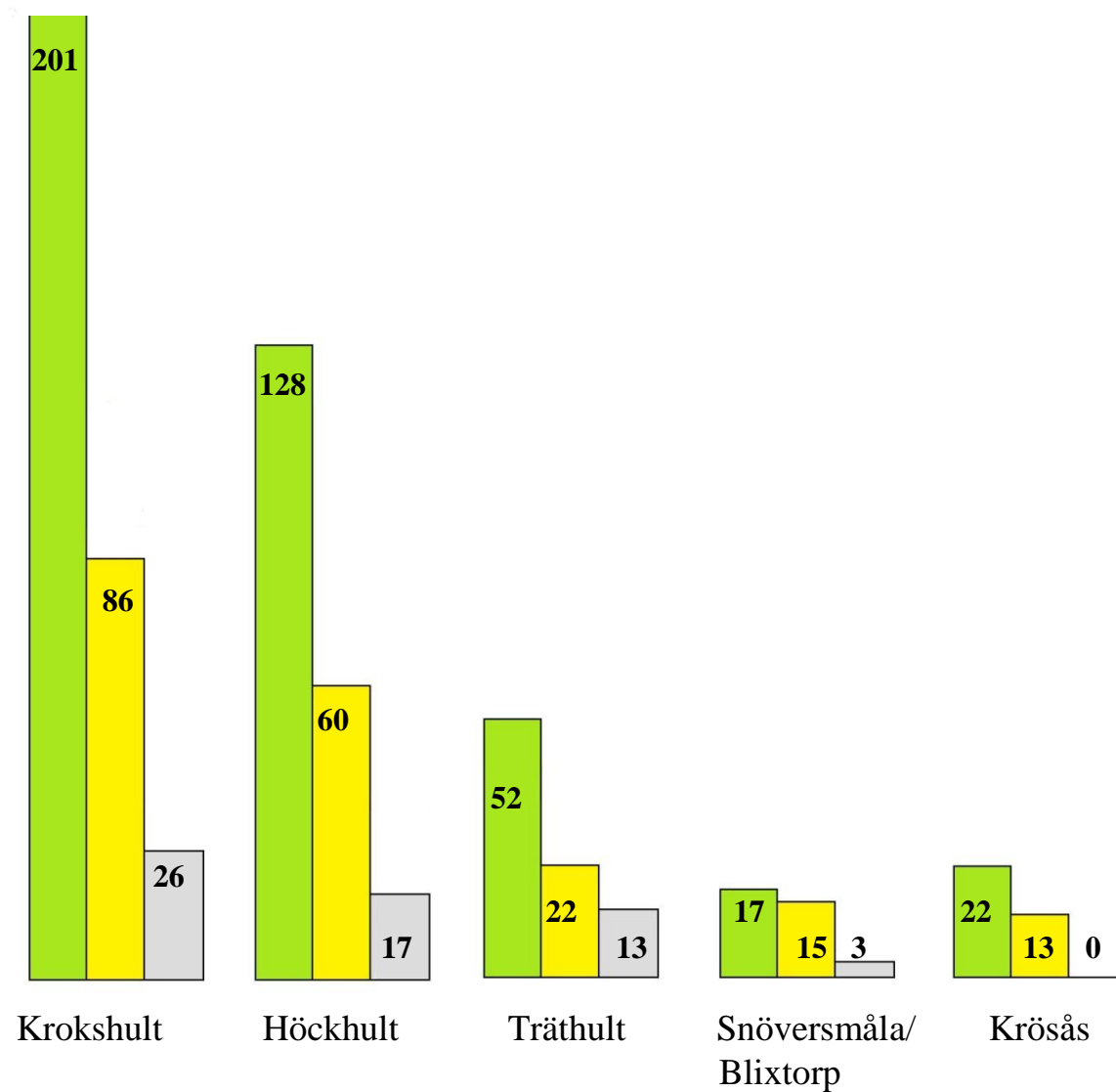

Befolkningsförändringen inom "Krokshultsområdet" 1901-2011*

Hela

Området uppdelat på mindre delar under samma valda år

*Första tidpunkten: 1/1 1901, dock gäller för Snöversmåla med Nymåla 31/12 1899

Källor: 1900 och 1899: församlingsböcker. Övrigt: Personlig kännedom

Krokshultsbygden

Den bygd som här beskrivs har vi kallat Krokshultsbygden, som fått sitt namn efter den största byn, där det en gång fanns affär, skola och missionshus. Här har generationer av människor gått i en skola, som gett de grundläggande kunskaperna. Söndagsskolan var också viktig för en rätt kompasskurs i människornas handlingar. Man har samlats i ett missionshus, där pengar skänktes till behövande i andra länder. Affären tillhandahöll det vi behövde utan att vi var tvungna att ta oss till andra orter, då färdmedlen var begränsade till häst och cykel. Människorna i bygden livnärde sig av det jorden och djurhållningen gav. Gårdarna var familj jordbruk med dagens mått små åkerarealer. Så småningom blev skogen värdefull och utgör idag den viktigaste inkomstkällan. Nu är ingen heltidsarbetande på jordbruksfastigheterna.

Idag har alla dessa gemensamma nämnare försvunnit, men begreppet Krokshultsbygden har fått ny aktualitet genom den förening som bildades i slutet på 1990-talet för att åter igen samla bygdens folk genom aktiviteter och arrangemang av olika slag. Byalaget har fört människorna närmare varandra. Nu ordnas julbord för hela bygden. Genom bygden går en vandringsled, där man kan beskåda detta vackra natur- och kulturlandskap. Fortfarande har man på flera ställen djurhållning, som håller landskapet öppet. Vi har alla en skyldighet att bevara vårt gamla kulturarv. De yngre generationerna måste göras medvetna om denna plikt.

Gårdsbeskrivningar

Krokshult

I den äldsta av alla kända urkunder som nämner Krokshult, ett fastebrev från 1422 gällande Igelhult i Vena socken, stavas namnet med x. Här nämns en Gunnolf i Krokshult, och därefter är de första namn som dyker upp sämjebönderna Oluf Bran och Lars Olofsson, som står skrivna i 1533 års skattelängder. Då var alltså Krokshult delat i två gårdar, nu under beteckningen nr 1 och 2, även kallade Norrgården och Södergården. Gårdarna klassades som två olika hemman och skattades till ett mantal vardera.

Dessa gårdar delades som de flesta andra skattehemman i allt mindre gårdar. I mitten av 1600-talet bestod Krokshult av fyra gårdar, runt 1730 var de åtta, kring 1780 omkring sju och under 1810-talet var de tjugosex. En viktig reservation

måste göras för att dessa siffror bygger på köpehandlingar och antalet ägare, vilket troligen inte med säkerhet visar hur uppdelad marken var. Omkring 1850 hade ägarantalet sjunkit till tjugofyra, medan antalet mantalssatta fastigheter nu är mellan 15 och 20. Jordbruket av den gamla modellen bedrivs inte längre. Inga skördetröskor ses på åkrarna och ingen mjölk skickas till mejeri. Men flera av markägarna försöker med EU-stödets hjälp ännu hålla marken öppen.

Under 1900-talet har många verksamheter försvunnit från byn.

Skolan lades ner 1962

Affären upphörde 1972.

Axelssons Trä upphörde i slutet av 1990-talet

Träthult

Byns historia går tillbaka till 1500-talet. Prästsläkten Meurling hade sina rötter här. Laga skiftet genomfördes på 1860-talet. Vid 1900-talets ingång fanns sju jordbruksfastigheter, som idag blivit tre.

Det fanns tre tvillingstugor. Två är kvar, varav den ena fortfarande har separata lägenheter. Detta är mycket unikt.

Heltidsjordbrukandet försvann omkring 1990, och idag har en ägare djurhållning som fritidssyssla och brukar hela byn.

Byn har ett öppet och levande naturlandskap. Ett projekt pågår för att utveckla en form av agrarturism.

Byggnader restaureras till det skick, som var i slutet av 1800-talet. Kilometervis med trädgårdsgårdar har satts upp. Flera hundra träd hamlas enligt gammal praxis.

Byn kan vara ett trevligt utflyktsmål.

Krösås

Gården Krösås bildar ett eget hemman och ligger vid Kroksjöns östra sida. Ägorna vilar som i övriga bygden på grönstengrund och ligger över högsta kustlinjen, vilket är en bra förutsättning för en artrik flora. Ängarna runt gården hålls öppna med hjälp av betesdjur och slåtter. Området är klassat i kategori 1 (enligt länsstyrelsens naturvårdsprogram) – alltså av riksintresse. Bedömningen är gjord av flera av Sveriges främsta botanister.

Gården har varit i samma släkt sedan 1632. Det aktiva jordbruket med kor upphörde i slutet på 1960-talet. Ägare idag är den siste bondens avkomlingar. Skogsbruket har hållits vid liv under alla år med röjning och plantering. Avkastningen har gjort det möjligt att underhålla hus och även nybyggnation av skogsvägar. Under de senaste årtiondena har Bertil Karlsson gjort ett stort arbete för landskapsvården på gården. Hans insatser och kunskaper om fauna och flora är imponerande.

Sund

Bebyggelsen i Sund härstammar från 1800-talet. Det finns tre mindre jordbruksfastigheter, som är utbrutna från Sarvkullen och Lilla Höckhult. Bara på en gård fanns en heltidsbonde. Idag finns inget jordbruk kvar. Även på de flesta andra fastigheterna hade man ko och gris långt in på 1900-talet. De som saknade

jord slog gräs i sjön. Husen var små envåningshus, men flera är om- och påbyggda. För att försörja sig hittade man andra möjligheter, och det blev trähantverk: pinnstolar, spinnrockar och möbler av olika slag. I slutet på 1980-talet fick byn bygdebelysning längs stora vägen. Det finns idag sex hushåll.

Strängenäs

Stamfastigheten 2:29 omnämns första gången i litteraturen under 1700-talet.

Under 1960-talet såldes huvudbyggnaden 2:29 till Mariann och Claes Gräns. Mariann var skådespelerska som ofta syntes på TV. Paret rev huset och tänkte senare bygga upp det igen på västkusten. Om så skedde är osäkert. Lillstugan till Strängenäs revs också men tyvärr fick virket ligga och ruttna upp.

De sista som bodde på 2:29 var Gunnar Svensson och hans familj. De bodde på fastigheten fram till 1959 då familjen

flyttade till Påskallavik. Huset var sedan obebott fram till dess att det revs.

Krokshult 2:30

Fastigheten friköptes 1949 från stamfastigheten av Gunnar Karlsson med familj. Familjen hade bott där sedan Gunnar och Enny Karlsson gifte sig 1944. Tomten är på 1500 kvadratmeter.

I köpet ingick fri utfart till byn via Strängenäsvägen och att få hämta vatten ur källan som ligger ca 100 meter bakom stamfastigheten. Gunnar bodde kvar till 1986 då han flyttade till Kristdala.

Höckhult

I byn Höckhult finns det i dagsläget 4 fastigheter varav två ägs av familjen Emilsson och de övriga två av Magnus Höckerdal respektive Karl Johan Höckerdal var för sig.

Emilssons: Karl August Andersson Norling köpte de båda gårdarna 1878. Han dog 1927 och då ärvdes de av Karl och Erik Norling genom testamente. Karl Norling övertog sedan hela gården 1946. Gift med Elin 1945. Elins brorson Sven-Olof Emilsson övertog 3/4 av fastigheterna genom köp 1974. År 1980 övertog Berith och barnen Jeanette och Suzanne resterande fjärdedel. Skolvägen till Lilla Höckhult går över gården.

Höckerdals:

Johan August Svensson köpte fastigheten av Nils Peter Nilsson (Grytvikensläkting) 1870 på auktion för 8 500 riksdaler

silvermynt. Nils Peter och hans hustru hade förvärvat fastigheten 1857 dels genom köp och dels genom arv (1851). Johan August Svensson, Karl Höckerdals farfar, och hans hustru Kristina fick 11 barn. Sonen Axel övertog fastigheten 1904 i samband med att Johan och Kristina byggde sig ett hus på Oskarshamnsvägen i Kristdala. Axel gifte sig den 8/12 1906 och dog i brusten blindtarm den 29/12 1907 (32 år gammal). Hustrun sålde då gården till Axels bror Adolf 1908 och hans hustru Hildur. De fick en son 1916, Karl. Hildur avled 1918 och sonen Karl ärvde då halva fastigheten. Karl var gift med Greta född Ottosson och de har tre söner, Bertil, Magnus och Karl Johan. Magnus och Karl Johan övertog var sin fastighet i Höckhult 1981.

Smedserum / Smisserum

Gården Smedserum ligger på Höckhults hemman ett par kilometer öster om bykärnan. Senast i början av 1800-talet blev Smedserum en egen fastighet och har genom tiderna kallats för Smidserum, Smedserum och Smisserum.

Namnet kommer av smide eller smedja och på gården har man hittat lämningar av en gammal smedja vid västra skogskanten samt att det finns en bevarad smedja vid vägen på gården.

Sven-August Larsson och hans hustru Karolina Svendsdotter och deras fem barn flyttade till Smedserum 1902 efter att de sålt sin gård i Träthult. Det var en strävsam och duktig familj som röjde upp ännu mer landåker. Bland annat byggde de den präktiga muren som idag kallas ”Smålands Kinesiska mur” av vandrare längs ostkustleden, som löper genom gården.

I början av 1900-talet ägdes gården av Simon och Olga Svensson. När Olga gick bort i barnsäng bad Simon att få sin brorsdotter Britta att ta över hushållet. Britta var endast 14 år då hon flyttade från sina föräldrar till Smedserum för att ta

hand om barn och hushåll. Då fanns där inte elektricitet, den kom till gården först 1957. Britta tjänade hos Simon i 13 år, varefter hon gifte sig med Sture Caremalm i Krokshult. Simons och Olgas andra son Sigurd Simonsson tog över gården när det var dags. Han gifte sig med Irma och de fick tre barn. Sigurd och Irma var de sista som drev ett riktigt lantbruk på gården. När Sigurd blev äldre planterades mycket av markerna igen med skog, och under ett tiotal år fanns inga djur på gården. År 2005 delades marken upp i ett skogsskifte och ett litet ”hästgårdsskifte”. Skogsskiftet köptes av Karl Johan Höckerdal.

Nuvarande ägare av hästgårdsskiftet är Anne och Daniel Harrysson. Köpet skedde 2007 och samma år flyttade de in med fyra av sina fem barn. Alltsedan dess finns både får och hästar som betar på gården. Daniel och Anne har också byggt ny trögärdesgård runt ägorna och röjt upp i markerna igen. Under 2011 monterades solceller både på ladugården och på ett av de övriga uthusen.

Ortnamn inom Krokshultsområdet

Till största delen grundar sig texten på Sven Bankeströms ”Från flydda tiders Kristdala och Tunalän” del ett, där avsnittet om Kristdalas ortnamn är författat av Fridolf Jönsson.

Höckhult

Fridolf Jönsson är avvisande mot A. Carlssons tolkning av förleden som Hög, och menar istället att det är frågan om ordet Hök, och att fågelnamn ofta ingår i ortnamn.

Smidserum eller Smedserum

Detta tror både Bankeström och Jönsson vara ett uppkallelsenamn efter Smedserum i Tuna. I vilket fall som helst finns i Höckhults Smedserum lämningar efter smidesverksamhet, vilket ju dock inte helt utesluter möjligheten av uppkallelsenamn.

Sund

Gammal kartbild från tiden före byns framväxt anger namnet på Sundsjön som ”Sjön Sund”. Det verkar som om namnet smittade av sig på byn, som alltså även den fick heta Sund. Sedan har alltså byns namn fått ge namnet åt sjön.

Krokshult

För Krokshult finns åtminstone två tänkbara möjligheter. Antingen kan namnet Krok ligga bakom namnet, eller så är det en sammandragning av Kroksjöhult. En sådan sammandragning känns visserligen inte naturlig men kan inte uteslutas. Däremot kan teorin om byns krog som bakomliggande faktor avvisas helt, eftersom byn är flera hundra år äldre än den under 1600-talet inrättade gästgiveriet. Ändelsen hult anses betyda dunge av lövskog eller liten skog.

Åsjögle eller Åskögle

Början på namnet är å eller möjligen ås medan fortsättningen är en skögle, som enligt V. Ekenvall kan tolkas som dunge, liten skog, ungskog eller dylikt.

Stackvallen

Enligt K. Pettersson i Krokshult ska man för ha satt upp halmstackar på den plats Stackvallen finns, detta noterat 1931 i Ortnamnsarkivet, Uppsala.

Strängenäs

Att Strängenäs skulle vara uppkallat efter staden Strängnäs avfärdar Fridolf Jönsson både på grund av stadsnamnets trestavighet och dess avvikande betoning. Istället menar han att en tänkbar förklaring kan vara att man på näset satte upp en sträng, d.v.s. en snara för djurfångst. Kanske en troligare anledning till namnet ändå är dess närhet till strängen mot Träthult.

Träthult

Fridolf Jönsson ansluter sig till vanligaste teorin om att en träta har legat bakom namnet. Men behöver det, som han säger, varit en träta mellan just Krokshult och Höckhult? En nyodlare inom Höckhults område kan ju ha kommit i träta med gårdens bonde om var gränsen för hans nyodling skulle gå. Nyodlingens område blev alltså gården Träthult.

Gatbacken

Här är naturligtvis förklaringen att gårdar en gång blev placerade, där det fanns en höjd.

Blixtorp

Även om Blixtorp kunde tänkas vara ett uppkallelsenamn efter Blixtorp i Tuna, finns en annan förklaring. Olof Blix var soldat för Östrahults rote till 1716. Säker källa anger att Blixtorp började uppodlas 1718. I en process från Tuna läns härad beskrivs en stöld av rovor hos ”soldaten Oluf Blex på Blextorp” under 1720. Att det är samme Olof Blix är tämligen säkert. Torpets namn tycks alltså ha uppkallats efter dess förste torpare.

Folkskolan i Krokshult

Historisk utveckling

Folkskolans historia i Sverige går tillbaka till 1800-talet. Några fakta om skolgången före år 1900 kan vara befogade. 1842 fattades beslut att alla socknar i landet skulle ordna skollokaler och anställa lärare. Alla åldersgrupper gick i samma klass. Folkskolan togs emot med måttligt intresse av bondebefolkningen. Barnen behövdes hemma. Det tog lång tid innan skolgången blev ordnad. Skolplikt för barn infördes först 1882. Bland ämnena kan nämnas läsa, skriva, räkna, teckning, geografi, historia, kristendom och gymnastik med lek och idrott. År 1858 infördes småskolan för klasserna 1 och 2. Enligt 1878 års stadga föreskrevs sexårig skola och fortsättningsskola. Folkskolans lärare delades in i småskollärare och folkskollärare. Ute i socknarna inrättades ett antal mindre folkskolor, där även oexaminerade lärare förekom. I läroplanerna formulerades kursfordringarna på olika stadier. Det var en minoritet som fortsatte till läroverken, vilket kostade pengar. Det var dessutom mindre vanligt att landsbygdsbarn fick möjligheter att studera vidare. År 1972 var folkskolan till fullo ersatt av den nya grundskolan.

Skolväsendet i Kristdala socken

Inom Kristdala socken inrättades fyra rotar. Här fanns flyttbara skolor med två och en halv månads verksamhet. Krokshultsbygden utgjorde den s.k. Västerskatan. Den första skolstyrelsen tillsattes år 1846 med kyrkoherden som självskriven ordförande. 1862 ändrades myndighetens namn till skolråd med representanter från olika delar av socknen.

Under 1900-talet var bl.a. Karl-Oskar Karlsson och Elsa Karlsson Krösås, samt Axel Johansson och Axel Wigren i Krokshult ansvariga för skolan här. En av deras uppgifter var att anskaffa ved till uppvärmning. I bygden förekom säkert tidigast undervisningen i mindre och tillfälliga lokaler. Enligt uppgift skulle en sådan skola ha funnits på Gärdet, i Träthult och Höckhult. På grund av det stora barnantalet utökades senare antalet rotar i socknen.

Även i Krösås bedrevs skolundervisning. Man höll till på övervåningen i den gamla mangårdsbyggnaden. Bänkar finns fortfarande kvar där.

Skolan i Krokshult

Detta är ett av de äldre korten från den ursprungliga skolan. Lärarinnan hette Anna Dahlholm och var verksam i Krokshult under 1910-talet. Endast ett fåtal av barnen har kunnat namnges.

Under 1870-talet och framåt tillkom flera skolhus i socknen. Kyrkostämman under prosten Charodotes Meurlings ordförandeskap beslutade 1877 om byggandet av Krokshults skolhus.

Cirka tre år senare var byggnaden färdig. Den bestod av skolsal och lärarbostad. Huset var timrat och försågs senare med brädklädning. Ingången till skolsalen var på framsidan, och på baksidan var en dörr till lärarbostaden. Inga uppgifter om själva byggandet har framkommit. På tomten fanns även en jordkällare, som revs när mer moderna förvaringsmöjligheter kom på modet. Säkert fanns även en uthusbod och dass. Skolan uppvärmdes med hjälp av stora vedkaminer. Första tiden fick lärarna själva sköta eldningen. Senare anställdes kvinnor, som skötte uppvärmning och städning. Emmy Nilsson i Backeborg hade under en tid den uppgiften liksom Mildred Svensson. När Alida Karlsson kom till Missionshuset år 1938, tog hon över sysslorna.

År 1921 byggdes lärarbostaden med två lägenheter. Byggmästare var Emanuel Andersson i Bråbo. På nedre våningen bodde Ester Callersten och på övre

våningen Ethel Öhlin. Senare användes övervåningen till matbispisningen. Esters efterträdare Edvard Tui med familj var de sista hyresgästerna. Själva skolhuset hade fram tills dess bestått av en skolsal och en lärarbostad. Nu blev det två skolsalar med ingång från ena gaveln. När småskolan flyttades till Kristdala, kunde den salen användas för storskolan till bland annat slöjd och engelska. Dessutom uppfördes en ny uthuslänga med tvättstuga, vedskjul, och fyra toaletter – en av varje för lärarna och en för flickor respektive pojkar. Här fanns även ett häststall för två djur. Det var ju före bilismens tid. Hästen var fortskaffningsmedel för vikarierande lärare och besökande, t.ex. prästen, överläraren eller skolsköterskan. På tomten fanns en brunn och en flaggstång i trä. Det var viktigt att uppmärksamma olika bemerkelsedagar.

Under 1950-talet planterades en ek på tomten i samband med biskop Askmarks besök i församlingen.

Idag är den gamla jordkällaren borta. Övriga byggnader har inte nämnvärt förändrats exteriörmässigt. Sedan skolan upphörde, 1962, såldes husen till privatpersoner.

Undervisning och lärare

År 1897 infördes en 7-gradig betygsskala: **A, a, AB, Ba, B, BC och C**, och den fanns med ända fram till nedläggningen. Småskolan lärde barnen de grundläggande kunskaperna: läsa, räkna och skriva. Storskolans ämnesval kunde därigenom utökas och bli mer fördjupat. Vid seklets början kom allt fler läroböcker i olika ämnen och även andra hjälpmedel. Katekes, bibel och psalmbok var fortfarande viktiga för innantilläsningen. Skolan hade skyldighet att undervisa om den kristna tron. År 1919 avskaffades katekesundervisningen, men boken användes ännu en tid i skolan.

Böckerna måste återanvändas. Det var vanligt att yngre syskon fick ta över efterhand. Många namn finns inskrivna på pärmens insida.

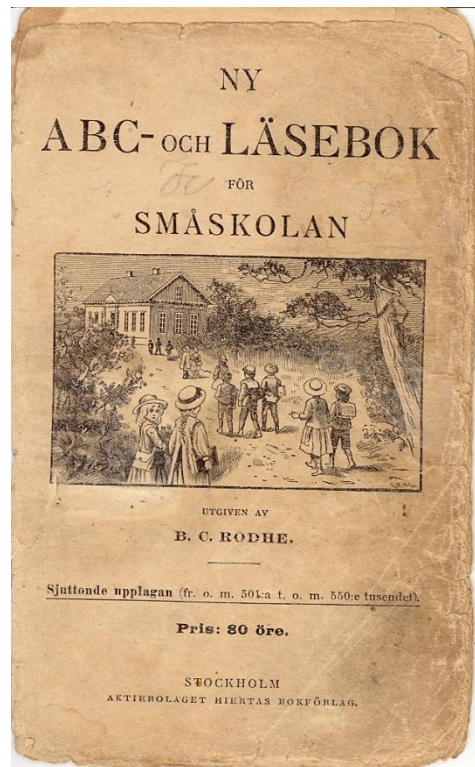
Före pennvässaren fick eleverna i storskolan själva vässa sina blyertspennor med en kniv vid vedspisen.

Elin Norling

Elin var den sista småskollärarinnan i Krokshult

Läseböcker

I början av 1900-talet användes fortfarande griffeltavlan i småskolan. År 1906 utkom *NY ABC- och LÄSEBOK för SMÅSKOLAN*. Det var en omarbetad upplaga, där man systematiskt försökt gå från det enkla till det svåra och sammansatta. Den pedagogiska kvaliteten hade höjts. I läseboksdelen finns berättelser med anknytning till olika läroämnena och samhällslivet vid den tiden. Här finns nationalistiska och moraliserande inslag. År 1912 utkom för första gången Anna Maria Roos berömda läseböcker, *SÖRGÅRDEN*, för årskurs ett, och *ÖNNEMO* för tvåan.

År 1937 beslutade riksdagen att folkskolan skulle göras 7-årig. I en betygsskala från år 1950 ingick följande ämnen i storskolan: Kristendomskunskap, modersmålet, räkning och geometri, hembygdskunskap, geografi, naturkunnighet, historia, välskrivning, sång, gymnastik med lek och idrott samt trädgårdsskötsel. Slöjd förekom tidigare. Man gick 6 dagar i veckan. Skoldagen började alltid med en morgonandakt.

Ett veckoschema från Åsjögle skola i början av 1930-talet

Arbetsordning.

Klockan	Måndag			Tisdag			Onsdag			Torsdag			Fredag			Lördag			
	2	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	6	2	4	6	
	<i>Morgonandakt</i>																		
9-9	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>
10-10	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>
11-11	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>
12-12	<i>Middagslov</i>																		
1-1	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>
2-2	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>	<i>Praktisk läsning</i>

Förutom loven vid de stora helgerna förekom skurlov och potatislov. Undervisningen bedrevs i B2- form. Det gavs regelbundet läxor. Efter sjuan följde en fortsättningskurs. Från och med läsåret 53/54 skjutsades småskolebarnen och sjuorna till Kristdala. Under några år gick sjuorna i Bråbo. Undervisning i engelska kom på schemat läsåret 1961-1962 med hitresande lärare. År 1962 upphörde skolan i Krokshult och barnen kördes till Kristdala. De små byskolorna försvann efterhand i församlingen, och all skolverksamhet är numera förlagd till Kristdalaskolan.

Skolavslutningen inför sommarlovet var speciell. Kvällen före skulle salen prydas med blommor och björkar, som barnen hade med sig. På examensdagen var föräldrarna, oftast mamman och någon från skolstyrelsen närvarade. Man fick med sig

betygsboken hem för underskrift av målsman. Vid lucia var det en julfest.

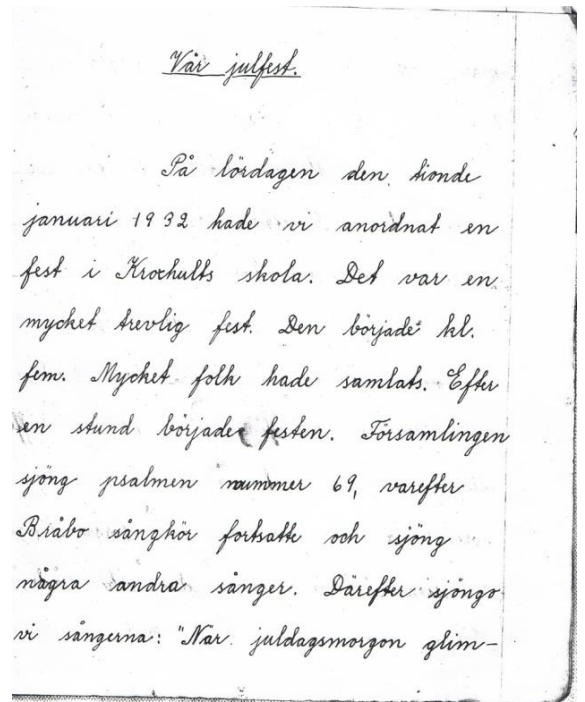
Under 1900-talets första årtionden växlar namnen på lärare tämligen ofta. Tjänstgöringen varade ett fåtal år. En av dem var Hubsch. Under 20-talet kom två kvinnliga lärare, som arbetade en lång följd av år. Det var småskollärarinnan Ethel Öhlin. Som 22-åring började hon en tjänst, som varade ända fram till 1946. Ethel var dotter till en lots på Strupö i Misterhult. Den andra var folkskollärarinnan Ester Callersten. Hennes tid i Krokshult varade mellan 1924 och 1951. Dessutom arbetade Elin Norling i Höckhult från 1920-talet och framåt under olika omgångar. Flera vikarier har tjänstgjort - Viktor Haak, prästen Tore Lord, Birgit Bram, Herta Panzar och Britt Leander. Den siste folkskolläraren var Edvard Tui från Estland och tjänstgjorde mellan 1951 och 1962.

En skoluppsats

Nedanstående uppsats finns i en skrivbok, som hittades på en vind till ett hus, där författarinnan bodde med sin familj på 1940-talet. Det var Rut Svensson, som skrev krian om en julfest. Den ägde rum i januari 1932. Prestationen belönades med betyget a+. Det finns flera uppsatser, t ex Hur vi firade mors dag och När jag skulle sköta hushållet på egen hand. Man måste beundra skrivförmåga, språkbehandling och den fina handstilen. Lärarsignaturen kan tydas till H. Vi vet att Viktor Haak från Lönneberga var i Krokshult när Ester Callersten var borta.

Vår julfest

"På lördagen den tionde januari 1932 hade vi anordnat en fest i Krokshults skola. Det var en mycket trevlig fest. Den började kl. fem. Mycket folk hade samlats. Efter en stund började festen. Församlingen sjöng psalmen nummer 69, varefter Bråbo sångkör fortsatte och sjöng några andra sånger. Därefter sjöngo vi sångerna: "När juldagsmorgon glimmar" och "Nu sjunga Guds änglar i himmelens höjd" Sedan höll kyrkoherde E Meurling ett innehållsrikt tal ur Timoteus brev, Därefter läste en skolpojke berättelsen: "När far och mor hade ont om pengar" Åter sjöng sångkören några sånger. Sedan hade vi kafferast. Då fingo vi dricka kaffe. Återigen blev det sång utav sångkören. Så slöts festen och församlingen sjöng: "Herre signe du och råde." Sedan gick folket hem. Det var en mycket rolig fest. Behållningen blev 72 kr 41 öre. Pengarna skola användas till en skolresa åt oss i sommar."

Upptagningsområde och skolväg

Upptagningsområdet omfattade förutom Krokshult även Snöversmåla, Blixtorp, Källehult, Fagerbäck, Strängenäs, Träthult, Höckhult, Sund och Smedserum. Dessutom ingick ända in på 1940-talet mera avlägsna byar, nämligen Lilla Höckhult och Björkeryd. För många var skolvägen lång, som längst 5 km. Mestadels gick man till fots under olika väderförhållanden – kyla, snö och regn. Kläder och skor var under de första årtiondena inte särskilt bra. Gummistövlar kom i slutet på 1920-talet. Ibland körde kanske någon förälder med släde när snön var för djup. Spark och skidor på vintern förekom. På 1950-talet fick barnen cyklar, vilket förenklade skolvägen.

Ofta gick man genvägar genom skogen, till exempel barn från Träthult och Källehult. Eleverna från Lillhöckhult och

Björkeryd gick genom djupa skogar på en körväg, som kom fram i Höckhult. Det tog säkert mer än en timme att gå den sträckan. Idag är det svårt att föreställa sig att det var möjligt.

År 1934 blev skolan i Åsjögle nedlagd, och barnen fördes över till Krokshult. Skolvägen var så lång, att skolskjuts måste ordnas. Första året cyklade barnen. Enligt uppgift stod kommunen för cykelkostnaden. Därefter blev det hästtransport med Axel Johansson och Paul Lindén som körkarlar. Från höstterminen 1937 körde Vilhelm Sjöo barnen med sin Volvodroska. Idag bor inga skolbarn i Åsjögle.

Matbespisning

Från början måste barnen ha med sig matsäck till skolan. I ryggsäcken tillsammans med läroböckerna packade mammorna ner smörgåsar och en flaska mjölk. I skolan satt man vintertid i skolsalen eller på bänkar i korridoren och åt sin mat. Sommartid gick man säkert ut och åt sin medhavda matsäck.

År 1948 infördes en efterlängtat reform – matbespisningen. På övervåningen i lärarbostaden tillagades och serverades den hemlagade maten. Mattanerna växlade – Lisa Törn, Enny Karlsson, Fröknarna Gustavsson, Elsa Wigren, Karin Karlsson, Rut Karlsson, och Alma Axelsson. De var omtyckta för sin goda mat. Mjölken hämtades av skolbarn från Gärdet i två krukor. Barnen orkade med sin skoldag på ett bättre sätt. Kristdala kommun var bland de första som införde skolbespisning. Under de första åren levererades varorna av Henry Lövgren.

Syslöjd

Lärare: Ester Callersten

Utelekar

På rasterna ägnade man sig åt olika aktiviteter. Pojkar och flickor lekte som regel var för sig. Rephoppning och bollkastning var typiska flicklekar. Pojkarna sysslade ofta med mera fysiskt krävande saker. Man prövade varandras krafter och spelade fotboll. Det fanns tidigare en bollplan ovanför skolan. Lekarna växlade efter årstiderna. I backen från Björkhaga åkte man spark på vintern. Biltrafiken var inte så livlig då.

På gymnastiklektionerna förekom till exempel brännboll och skidtävlingar.

Skolkort

Det finns tämligen gott om skolkort, men det har varit svårt att kunna identifiera alla ansikten på de äldre korten. På foton från 20-talet och framåt har personerna i stort kunnat namnges. För äldre bilder är fotografen i regel okänd. Från 1930-talet till slutet på 1950-talet hette fotografen Leif Wirén, 1907-1969, och som bodde i Holsbybrunn. Han åkte runt till många olika skolor. Fotograferingstekniken ändrades under denna tid från glasplåtar till råkopior. Han tog bilder i andra sammanhang också, bland annat vykort. Ester Callersten hade egen kamera och fotograferade barnen på rasterna.

Från vänster Birger Larsson, Torsten Karlsson, Anna-Lisa Svensson, Lars Larsson, Elsy Larsson, Brita Axelsson, Alva Karlsson, Inez Wigren.
Lärare Ethel Öhlin

Från vänster:

Erling Svensson, Jan-Olov Svensson, Stig Karlsson, Per-Inge Wykman, Magnus Höckerdal, Lars Svensson, Vivianne Wykman, Elisabeth Gustavsson, Sven-Olof Svensson, Barbro Axelsson, Gun-Marie Andersson, Sven Svensson, Siv Gunnarsson, Per Larsson, Bernt Nilsson, Claes-Göran Larsson, Jan-Yngve Karlsson.

Lärare: Edvard Tui.

Flickorna är namngivna med sina flicknamn

Sittande första raden: Tage Sjöo,

Nils Karlsson, Sture Karlsson

Andra raden sittande: Karin Svensson,

Inga-Lill Helgesson, Lennart Svensson,

Olof Nilsson, Olof Larsson, Britta Axelsson,

Kirsti Weiström, Gunvor Karlsson,

Margareta Axelsson

Stående från vänster: Evy Svensson,

Ann-Margret Simonsson, Ivar Andersson,

Karl Wigren, Linde Karlsson, Ing-Britt Sjöo,

Gun-Britt Svensson, Birgitta Karlsson,

Bakre raden lärare: Ester Callersten och Lisa Thörn (matbespisningen)

Flickorna är namngivna med sina flicknamn

Skolresor

Skolresa till Stockholm. Lärare Edvard Tui med fru sitter till vänster på bilden. Även Axel Nilsson, Höganäs är med på skolresan.

Skolresor blev vanliga med bilismen på 1930-talet. Ofta var det taxibilar från trakten, som transporterade barnen till olika ställen. Det var säkert en stor upplevelse för landsbygdsbarnen att få komma till städer med olika sevärdheter. I intervjuer har nämnts bland annat Kalmar, Tranås och Stockholm. I början på 1950-talet gick en resa till Mörlunda för att se Emåns översvämningar.

Skolresa till Kalmar 1951

Hälsovård

Efterhand växte skolhälsovården ut. Läkare gjorde regelbundna besök i vissa årskurser. Det gavs olika råd, t ex. om mat och hygien. Det fanns även skolsköterska, som gjorde en del kontroller. Barnen fick åka till tandläkaren i Kristdala. Margit Bäckström och Hen Hunt var några av tandläkarna. Det förekom regelbundet badresor, när den nya skolan i samhället blev färdig. Lärarinnorna bjöd på karameller, som innehöll det viktiga ämnet jod.

Vad hände sedan?

När skolgången var slut efter sex eller sju år, väntade som regel arbete på den egna gården eller en annan gård i närheten. Äldste sonen tog vanligen över gården. De övriga syskonen måste söka andra utkomster, oftast i hembygden. Det behövdes mycket arbetskraft innan jordbruket mekaniserades. Efter kriget blev det vanligt att söka sig till nya jobb som hantverkare eller industriarbetare. Det var däremot mycket ovanligt med fortsatta studier efter folkskolan. Några undantag finns.

Den förste studenten på 1900-talet från bygden var Gunnar Axelsson, född 1907 i Krokshult. Han blev så småningom tandläkare.

Därefter kom Inez Wigren. Brita Axelsson, läste efter studentexamen till farmaceut. Birgitta Karlsson, född 1937, i Krösås utbildade sig till språklärare. Från 1940-talet och framåt blev det alltmer vanligt att läsa vidare. Idag fortsätter i stort sett alla efter grundskolan med gymnasium och ännu högre studier.

Inez Wigren

Gunnar Axelsson

Övrigt

Före missionshusets tillkomst användes skolan även till samlingslokal för olika arrangemang gudstjänster, missionsauktioner och söndagsskola. Krokshults skola var en idyll, och minnena från skoltiden bär ett ljust skimmer. Skolan gav liv åt bygden, och barnen fick en stark känsla för sin hembygd. En känsla som alltid kommer att leva med de personer som gått i den skolan. Idag körs barnen till Kristdala, och kopplingen till bygden blir inte lika stark.

Krokshult småskola höstterminen 1915

1. Astrid Sofia Svenson, Snöversmåla född 1906 29/1
2. Gunnar Emanuel Oskarson, Höckhult född 1906 24/4
3. Gunhild Karolina Karlson, Krysås född 1906 24/5
4. Valborg Maria Karlson, Stackvallen född 1907 1/8
5. Axel Ingvar Karlson, Fagerbäck, född 1907 20/3
6. Astrid Ottilia Valborg Karlson, Krokshult född 1905 7/5
7. Alva Stina Teresia Karlson, Träthult född 1907 17/5
8. Tekla Ingeborg Ekberg, Ekeberg född 1907 28/5
9. Axel Gunnar Axelson, Krokshult född 1907 27/7
10. Gustav Oskar Ivar Karlson, Krysås född 1907 17/11
11. Elsa Dagmar Sofia Jakobson, Lilla Höckhult född 1907 15/5
12. Edna Ingeborg Johanson, Sundsbro född 1907 12/8

Krokshult folkskola vårterminen 1916

1. Judit Maria Oskarsson, Höckhult född 1903 21/2
2. Alin Esthold Lindberg, Kroxhult (Linden) född 1903 12/8
3. Fredrik Alten Karlsson, Träthult född 1903 4/12
4. Josef Valentin Karlsson, Krysås född 1904 14/2
5. Rut Signe Linnea Karlsson, Träthult född 1904 10/5
6. Nils Petter August Ekberg, Ekeberg född 1903 18/10
7. Olga Astrid Ingeborg Johansson, Blixtorp född 1904 2/4
8. Rut Allis Maria Svensson, Sund född 1904 12/4
9. Elsa Linnea Karlsson, Fagerbäck född 1904 17/10
10. Gärda Frideborg Svensson, Snöversmåla född 1903 20/10
11. Sven Eskil Emanuel Karlsson, Träthult född 1905 17/2
12. Axel Edvard Ekberg, Ekeberg född 1905 2/9
13. Karl Georg Karlsson, Stackvallen född 1905 8/7
14. Marta Gunhild Johansson, Sundsbro född 1905 26/2
15. Ebba Margareta Johansson, Sundsbro född 1905 26/2
16. Astrid Sofia Svensson, Snöversmåla född 1906 29/1
17. Gunnar Emanuel Oskarsson, Höckhult född 1906 24/4
18. Gunhild Karolina Karlsson, Krysås född 1906 24/5
19. Valborg Maria Karlsson, Stackvallen född 1907 1/8

Personliga minnen från Krokshults skola

Karl-Enar, Siv o Margot Gunnarsson, Strängenäs;

Första skoldagen blev Karl-Enar utskälld av lärarinnan för att han inte var artig nog, han hälsade inte på henne. Karl-Enar fick senare en kamera i present av Tui. (kanske på grund av dåligt samvete) Läraren Edward Tui hade en ilsken hund, som hoppade på Karl-Enar. Arvid i Krösås kom till hans undsättning. Hunden fick senare avlivas.

Göran Svensson, Strängenäs, körde mjölken från Gärdet till skolan. Han hämtade mjölken på morgonen innan han började skolan och åkte upp med de tomma krukorna efter skolans slut.

De elever som var ordningsvakter fick sköta spisarna i skolan, de skulle dessutom hålla reda på hur vädret varje dag och göra anteckningar om det.

Varje morgon under adventstiden sjöng vi "Gå Sion din konung att möta", den gick i en rasande fart medan läraren spelade på orgeln som stod framme vid katedern.

På teckningslektionerna fick vi en bild som vi skulle kalkera av, vi höll upp den mot fönstret för att lättare kunna göra det. Edwards fru Rosina hade syslöjd med flickorna efter den vanliga skoldagens slut.

Vi hade ca 2 km till skolan och de som bodde i Fagerbäck hade dubbelt så lång skolväg. Vår och höst gick vi de två km till skolan.

Under vintertid körde Ingvar oss med häst och släde till skolan. Då kunde det vara så mycket snö att vi åkte ovanpå gärdesgårdarna.

Ibland åkte vi spark till skolan. Det var många barn som hade spark till skolan och på rasterna band vi ihop sparkarna och åkte tillsammans nerför backen vid skolan.

Sture Karlsson, Träthult

På vintern var det populärt med skidåkning. Jag minns att vi på lyckan i missionshusbacken byggde upp ett gupp för att efterlikna skidhopparna. Hoppen mättes noggrant i denna prestigefyllda idrottsgren. Ibland hade vi skolmästerskap i längdåkning.

Olle Larsson (Lobrink):

På rasterna lekte vi ibland skumleken i vedskjulet. Vi satt parvis pojkar och flickor på vedkubbarna. Leken gick till så att någon sa "min maka är bra, men Svens är bättre". Det gällde då för flickorna att uppsöka sin nye partner.

Många gånger fick jag ta med Esters tipskuponger till Frodes i Kristdala. Högg även töre till henne.

Birger Wigren (boende i Helsingborg):

En gång varje vecka fick vi jodtabletter. Vår skolresa i storskolan gick till Timmernabben, där vi besökte fajansfabriken. Taxibilarna kördes av Ville Sjö, Eskil Axelsson och Harry Sjöstam.

Lars Larsson (Lobrink):

Vi gjorde alla från Sund sällskap till skolan. Det var ungefär tre kilometer att gå. Jag hade aldrig någon cykel under skoltiden. Samlingsplats var vid Edvins. Ibland på vintern hände det att vi gick en genväg över Sundsjöns is och förbi Gransmåla. Vi besökte någon gång byskolan i Björnhult för att bl. a. spela fotboll. Det var Ville som körde. Ibland la han sig på marken och sträckte ut armarna och lyfte utan besvär en pojke i varje hand rakt uppåt. Det var mycket uppskattat.

Inez Wigren, Gatbacken

På hösten 1940 började jag skolan- som jag väntat på den dagen. Anna-Lisa, Lars och Elsie blev mina klasskamrater. Tillsammans med fyra elever i andra klass utgjorde vi småskolan med Ethel Öhlin som lärare. Vi fick vår första läsebok Sörgården. När vi kunde de flesta bokstäverna, fick de som kunde läsa perfekt en guldstjärna. Vilken glädje, när fröken klistrade en stjärna i Sörgården. Tårarna var inte långt borta, när klasskamraterna fick en och man själv hade "läst fel". Efter två år i småskolan var det dags att börja storskolan. Vår lärare Ester Callersten hade fyra klasser att ta hand om. Trean och fyran läste samma kurser och femman och sexan likadant. Ofta var vi ett tjugotal elever i samma rum.

Ett roligt avbrott i undervisningen var när vi fick följa med Fröken till hennes

bostad och lyssna på skolradion. Luciadagen ett år blev alla elever bjudna på lussekatter.

På rasterna spelade pojkarna fotboll och flickorna hoppade hage, lekte datten och kastade boll. Vintertid blev det skid- och sparkåkning. När skolbacken var hal, satte vi ihop sparkarna till ett långt tåg. Oftast slutade det i diket.

Kvällen före examen hade alla elever med sig blommor att pynta kateder och bänkar. Med bästa kläderna och i sällskap med oftast en förälder kom vi till skolan avslutningsdagen. Sexans elever fick räkna var sitt mattetal vid svarta tavlan. Fröken höll en lektion, oftast kristendom, historia eller geografi. På så vis kunde åhörarna se att vi lärt oss en massa.

Missionshuset

Under 1800-talets senare del växte folkrörelserna fram i Sverige. En av dem var väckelserörelsen. I vår socken bildades nya församlingar som hade ett gott förhållande till kyrkan och kyrkoherden Charodotes Meurling.

I Krokshult ordnades under 1900-talets första del gudstjänster i skolhuset. Det

förekom även söndags-skolverksamhet med lärare från bygden.

Under många år var Selma Olsson (f. Larsson) från Träthult ledare. Flera bilder vittnar om detta. I hemmen samlades symötesdamerna och deras alster såldes sedan på missionsauktioner. Om denna tidiga verksamhet är det svårt att få konkret information. Det var säkert ingen bra lösning att ha sammankomsterna i skolsalen.

År 1934 hade Alfred Nilsson på Kullen förordat i sitt testamente, att 2000 kr skulle gå till uppförandet av ett missionshus i Krokshult. Det var en ansevärd summa på den tiden. Om inte denna donation gjorts hade antagligen inget missionshus kommit till. Hans porträtt har alltid hängt på en vägg som ett minne av hans välvillighet. Bönderna från Träthult och Höckhult ville också delta i bygget.

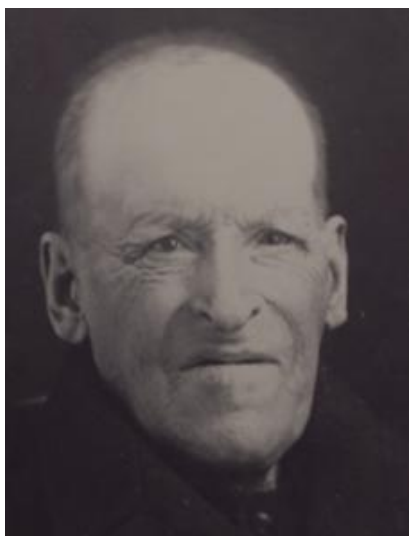

Symöte i Blixtorp inför missionsauktion.

Personerna på bilden från vänster:

Valborg Sjöö, Anna-Lenha Ljungqvist, Wasthy Larsson, Gun-Marie Petersson, Hazel Thunberg, Britta Caremalm och Mildred Svensson.

På fotots baksida står följande text:

Hemmansägaren Nils Peter August Alfred Nilsson föddes i Kroxhult den 3 dec. 1861. Föräldrarna voro hemmansägaren därstädes Nils Johan Nilsson, född 15/6 1834 i Tuna, död 1903 21/10 och hans hustru Maria Kristina Persson, född 23/6 1836, död 1913 18/3 af gammal släkt i Kroxhult. Fadern gav ofta vittnesbörd om sin tro på Kristus vid sammankomster och möten. Och förvisso är det minnet af den gamle fadern och hans varma, fasta tro på Gud, som föranledde sonen att tänka på att ett hus behöfdes i hans by för sammankomster omkring Guds ord. Genom att testamentera 2000 kr till Kroxhults jordägare för byggande af ett missionshus är Nils Peter August Alfred Nilsson grundläggare av det missionshus i Kroxhult, som uppfört dessutom af Kroxhults, Höckhults och Träthults inbyggare med prisvärd frikostighet och omsorg, och som invigdes den 10 juli 1938.

Nils Peter August Alfred Nilsson brukade tillsammans med sin syster fädernegården till år 1931, då han på grund af ålderns svaghet sålde gården, och sedan vårdades han först å ålderdomshemmet i Kristdala och sedan å Hultsfreds sjukhem, där han afled den 30 maj 1934. Guds välsignelse hvile öfver detta missionshus och det Guds ord, som här förkunnas.

Enligt protokoll från 12 januari 1935 beslutade man att bygga ett missionshus. Det valdes en kommitté med Axel Petersson som ordförande. De övriga var Axel Johansson, Albert Karlsson, Adolf Johansson och Karl-Viktor Larsson.

På platsen där byggnaden skulle uppföras fanns en grusgrop, som fylldes med sten från Kullen. G Brorson sprängde sönder stora stenar, som forslades dit. Erik Nilsson på Gatbacken körde de största stenarna med oxar. I nerförsbackarna bromsade man med enestavar i bakhjulen. I närheten av det blivande missionshuset hade det funnits två backstugor - Kvarnliden och Granliden.

Så var det dags att ta in anbud på bygget, som på grund av brist på pengar inte skedde förrän 1937. Byggmästare Oskar Svensson fick uppdraget. Anbudssumman var 6000 kr. Snickare från bygden ingick i arbetsstyrkan. Befolkningen deltog genom att göra dagsverken på olika sätt. Virke skänktes och hyvlades i Kristdala. Måleriet utfördes av Sture Johansson från Kristdala. Material av olika slags kördes med häst av bönderna. I ett protokoll från den 11

december 1937 framgår att den totala kostnaden blev cirka 8000 kr. Ett lån togs upp i Kristdala Kreditkassa.

En orgel bars över från skolan. Karl i Fagerdal stämde den och fick en krona för besväret.

Invigningen var den 10 juli 1938. Bland de medverkande fanns kyrkoherde Erik Meurling, Henning Lindberg, Karl Ottosson med flera. Bygglidare Oskar Svensson fanns naturligtvis med och blev uppmärksammasad för sina insatser. Mycket folk från bygden hade samlats.

Alida Karlsson från Järnemåla flyttade hit samma år och blev vaktmästare utan lön. Hon eldade i den stora kaminen och kokade kaffe. Vi är många som minns hennes viktiga arbete för att allt skulle fungera. Hon var verksam fram till år 1965.

Alida Karlsson
Foto taget 1939

Missionshuset skulle enligt stadgarna vara öppet för alla som predikade Guds ord klart och rent. Undantag gjordes för Pingstföreningen och Efraims budbärare. Det var en religiös väckelserörelse med bakgrund i kristendomen. Den stiftades av en svenskamerikan omkring 1870. Namnet Efraim omnämns i GT och man trodde att svenskarna är Efraims ättlingar. Man förnekade Treenighetsläran och läran om en odödlig själ. Sekten menade att det endast fanns en kroppslig tillvaro.

Det tillsattes en kommitté för tillsynen. Där ingick Axel Pettersson, Albert Karlsson och Karl-Viktor Larsson vilken var kassör. Gudstjänsterna leddes ofta av resepredikanter från olika samfund. De var inkvarterade på olika ställen i bygden och innan bilismens tillkomst skjutsades de per häst till nästa anhalt. Namn som många kommer ihåg är Bröderna Norman, Leanders och Sigurd Gustavsson. På 1950-talet var det livlig verksamhet. Varannan vecka hölls sammankomster av olika slag. Det var Missionsförsamlingen i Kristdala som var arrangör. Det hölls två missionsauktioner per år, som inbringade mycket pengar. Syföreningsverksamheten var livlig. Det förekom även juniorverksamhet, där pojkarna slöjdade och flickor sydde.

Söndagsskolan fick ett uppsving då Sture Larsson och Helge Larsson startade upp verksamheten på 1930-talet. Senare tillkom Eva Larsson, som tillsammans med maken Sture var verksamma ända in på 1960-talet. Till varje sammankomst skulle man lära sig en minnesvers från bibeln. På nyårsdagen var festen, då barnen fick vara med och agera på olika sätt. Påsen med godis var viktig.

Sigurd Gustavsson var norrlänning och hamnade så småningom i Vassmolösa som EFS-pastor. Han var ofta i Krokshult under 1950-talet och hade mötesserier både i missionshuset och i ett tält vid Björkhaga under sommaren. Det kom mycket folk till sammankomsterna. Han startade en

**Sigurd
Gustavsson**

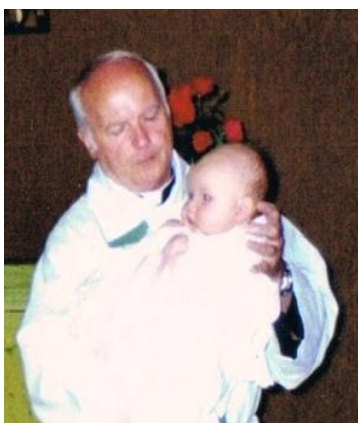
musikgrupp med främst gitarrspel och sång. Det var läsarsånger som framfördes. Det bildades en ungdomsgrupp, som kallades De ungas förbund, där musiken var en viktig del. Ibland deltog Krokshultsungdomarna på läger i Timmernabben. Sigurd hade egen bil – Ford Anglia, för resorna till olika ställen. När han lämnade trakten avtog efterhand den väckelsefeber som under en tid blomstrat i trakten. Han drabbades av en svår sjukdom och dog relativt ung. Hans namn lever fortfarande kvar i bygden.

År 1988 firades 50-årsjubileum. Sture Caremalm som var missionshusföreningens ordförande under många år, framhöll vid detta tillfälle, att det var ett storverk att missionshuset hade kunnat byggas med många gemensamma krafter och att det gällde att föra verket vidare. Övriga i styrelse då var Tore Axelsson, Elis Larsson, Greta Höckerdal och Gun-Marie Pettersson. Lennart, son till Oskar Svensson som deltagit i byggandet, fick blommor.

Missionshuset genomgick under åren förändringar. I fondväggen togs fönstren bort, och man tapetserade med väv. Taket har också förändrats. Köket har genomgått renoveringar, och en toalett har installerats. Värmeelement har ersatt den gamla vedkaminen från Huskvarna.

Missionshuset har betytt mycket för gemenskapen i bygden. Många sammankomster har fyllt huset till sista plats. Det var ett ställe dit både unga och gamla samlades före bilismens stora genombrott.

En vigsel har förekommit här år 1938. Brudparet med rötter i bygden, var Mildred och Karl Svensson i Snöversmåla. De vigdes på midsommaraftonen 1938 av Erik Meurling.

Ellen Thunberg
döptes här 2004

I byggnaden har även andra aktiviteter förekommit.

Under kriget ordnades paketauktion för de krigsdrabbade finländarna. ”Finlands sak är vår” hette parollen. Sten Sörenby var auktionsropare. På 1950-talet var det

skärmbildsundersökning för allmänheten. Vid de politiska valen var Krokshult ett eget valdistrikt med röstningslokal i missionshuset.

Under senare år har verksamheten i stort försvunnit. Kostnaderna för uppvärmning med mera blev omöjliga att hantera för missionshusföreningen. Vid årsmötet 2009 överlämnades byggnaden som gåva till byalaget för att förvalta på bästa sätt för bygdens bästa. Även fortsättningsvis kommer huset att vara samlingslokal för bygdens innevånare. Förhoppningsvis kommer religiösa sammankomster att anordnas och den lokala missionsföreningen leva kvar in i framtiden

Lars Larsson (Lobrink):

Jag har många minnen av Sigurd Gustavsson. Han predikade med verklig inlevelse, och hans möten var välbesökta av både ungdomar och äldre. Sigurd var också en duktig sångare och spelade dragspel. Det drog fram en väckelse i bygden under den tid han verkade här.

Jag kommer också ihåg att det var bibelstudier nästa varje vecka under en tid i lilla salen. Oftast var Sven Johansson, Krokshult, ledare för dessa sammankomster. Vi läste i Bibeln och strök under viktiga saker

Ibland hjälpte jag Alida att bära in ved till spisarna. Hon hade mycket att ordna med – vedeldning och kaffekokning inför mötena.

Minnen från söndagsskolan

Nils-Gunnar Larsson:

Min mor och far hade ensamma söndagsskolan i Krokshult från 1939. Vi hade inte egen bil förrän 1960, så de cyklade till missionshuset. Som jag minns var ofta båda tillsammans eftersom min pappa inte kunde sjunga (sa han i vart fall). En söndag i början 1950-talet var det mycket snö och pappa hade förhinder, så för att ta sig till Krokshult ville mamma att

jag skulle följa med henne och köra häst och skrinda. Vi selade den snälla hästen (Tilly) och till skrindan hörde en stor fårskinnfäll (som en stor åkpåse) så vi behövde inte frysa.

Vad jag vet, inställdes söndagsskolan bara en gång, och det var när ladugården brann ner.

Det var söndagen den 18 augusti 1957.

Jag kommer speciellt ihåg söndags-skolans julfester. De hölls alltid på nyårsdagen. Även om vi syskon gick i söndagsskolan i Källeryd var vi oftast med i Krokshult. De gångerna åkte vi taxi med Ville Sjöo hela familjen, och farfar Otto fick träffa sin dotter Lisa och Albert eller "Kroxhultá" som han sa. Någon dag i mellandagarna var jag ofta till Berta Jönsson i Saxtorp och hämtade julbockarna (smaksatta med hjorthornssalt), som skulle läggas i påsarna. Från festerna kommer jag ihåg att en av pojkarna i Lobrink spelade ett instrument (jag tror det var Lars som spelade fiol). Pappa skrev dialoger som framfördes, och det kändes lite nytt för oss, för det hade vi inte på våra julfester.

Dessa nyårsfester har alltid varit ett ljust minne för mig. Det var fullt med folk och det var varmt så att fönstren immade igen. Julgranen lyste och söndagsskolbarnen satt på tvärbänkar intill podiet. Det var allmänt en gemytlig stämning – barnen förväntansfulla och efterhand spred sig kaffedoften över salen när den vithåriga "husan" (jag har glömt hennes namn) satte den stora kaffepannan på spisen.

Ingrid Norling född Larsson

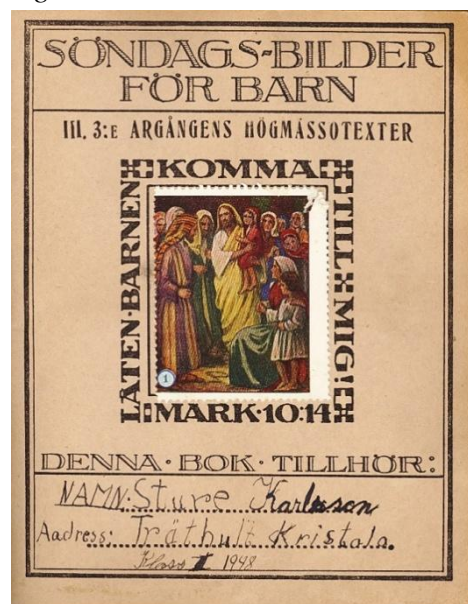
Jag och mina syskon minns förberedelserna för söndagsskolans julfester. Vi var med och packade påsarna med godsaker – särskilt minns vi de vita julgubbarna dekorerade i röd och grön

Söndagsskolfest någon gång i slutet på 1950-talet

kristyr, som bakades efter unikt recept. Påsarna skulle ha avklippta hörn så att de inte gick att blåsa upp och smälla och störa högtiden. I förberedelserna ingick också att dekorera missionshuset bl.a. med stora pappersgirlander som skulle hängas från taket på något sätt. Det kändes riskfyllt när pappa stod och balanserade på en stege för att få upp dem, men det blev väldigt fint när de var på plats. En stor julgran skulle kläs och stod till höger därframme, som vi minns det - med bl.a. åtråvärda vita julgubbar hängande här och där.

Av programmet minns vi att storasyster Margareta sjöng duett med mamma vid orgeln - någon gång solo, vilket hon var mycket nervös för där hon satt på en iskall bänk och väntade att få gå på podiet. Mamma både spelade och sjöng bra och fick söndagsskolbarnen att presteras fina inslag i programmen. Jag minns att jag var imponerad av vad jag såg och hörde och tyckte att i Krokshult hade man roligare fester än i min söndagsskola. Mamma spelade till sångerna ur den lilla bruna sångboken "Söndagsskolans sångbok" och även till union sång. Programmen kändes moderna genom de dialoger med vardagligt och andligt innehåll, som några barn framförde från podiet. Jag minns att pappa satt därhemma i "kammarn" och skrev manus, ibland dagarna före festen så det kan inte ha funnits mycket tid för träning.

I boken klistrades märken varje gång barnen gick till söndagsskolan

Lanthandeln

När alla regleringar mot näringsverksamhet upphörde i slutet av 1800-talet, startade handelsbodas lite överallt i bygderna. Krokshult blev centrum för en lanthandel med ganska stor ombygd. Den förste handelsmannen hette Petter Månsson och började verksamheten på fastigheten Lidhult redan år 1861. Hans efterträdare hette Karl-Viktor Svensson Lindén (1844 – 1941) och var gift med en dotter till Petter Månsson. På bilden syns Karl-Viktor Lindén tillsammans med döttrarna Signe och Gunhild samt Gunborg Karlsson

Den ursprungliga affären var säkert en enkel byggnad. Man talar ju om handelsbodan. I Sverige under slutet på 1800-talet, då var det fortfarande självhushållning. Det mesta kunde produceras på den egna gården. Antalet varor var begränsade och transporterades med häst till handlaren. En ny fastighet uppfördes 1891. Affären inrymdes i en ena delen av huset. Det fanns ett lager innanför butiken, och i källaren förvarades sill, fotogen och karbid (från latinets carbo – kol). Kalciumkarbid var ett pulver som reagerade med vatten och bildade gasen acetylen, som brann med en kraftig vit låga i en enkel brännare. Karbidlampor användes på äldre cyklar och bilar. Under andra världskriget då det var brist på fotogen kom karbiden till användning för belysning. Varorna i källaren hade stark lukt, och det var naturligt att de förvarades åtskilda från övrigt. Under krigsåren stoppades all import, vilket ledde till brist på varor. Ransoneringskort infördes och behölls ett antal år efter freden.

Från början såldes det mesta i lös vikt. Inne på lagret fanns stora säckar med socker, salt, mjöl med mera, som sedan lades i olika mindre lådor. Kunden fick t ex mjöl portionerat i en papperspåse. Ett annat namn på påsar var kanistrar. I slutet på 1940-talet började lösviktsförsäljningen att upphöra.

Karl-Viktor överlämnade efter många år bakom disken över till döttrarna Signe (1886 - 1975) och Gunhild (1899 - 1974). De hade tidigt fått börja som medhjälpare i affären, och det blev naturligt att de fortsatte efter sin far, eftersom båda förblev ogifta. År 1972 stängdes affären för gott efter mer än hundra år.

Den manuella expedieringen över disk tog förhållandevis lång tid. Ibland var det många kunder i affären och väntetiden kunde bli lång. Antagligen var folk inte lika jäktade som nuförtiden. Man passade kanske på att utbyta nyheter från bygden. Det var mycket att beskåda i butiken. Det fanns hyllor med olika artiklar från golvet till tak. Redskapen fanns utanför disken. På

vintern brann en vedkamin, som gav värme för frusna besökare. En klocka i dörren plingade, när det kom en ny kund. Före bilismens genombrott handlade man det mesta i affären. Till jul hände det förstås att man åkte till Kristdala och storhandlade. Det fanns inte charkuterivaror här, men smör, margarin och ost kunde köpas. Från 1940-talet gick bilar, som tillhandahöll fisk, köttvaror och dricka. På det sättet kunde man få tag på det mesta av livets nödtröft. Tyger, lakansväv och underkläder tillhörde också utbudet i affären, men för konfektion måste man åka till Kristdala eller Oskarshamn.

Affärsidkerskorna, som man ibland kallade de kvinnliga affärsinnehavarna hade en egen almanacka till kunderna. Firmanamnet var S & G Lindéns diversehandel. På 1970-talet hade bilismen slagit igenom, och man handlade alltmer i Kristdala och Oskarshamn. Nedläggningen av de små butikerna blev allt vanligare. Systrarna var långt över pensionsålder, och så upphörde affären i Krokshult. Det fanns ingen som ville ta över.

År 1936 kom Gunborg Lund som åttaåring till Lidhult och gick i skolan här, och från 15 års ålder hjälpte hon till i affären. Efter drygt 20 år flyttade hon till annan ort. 1962 gifte hon sig med Sven Karlsson i grannhuset till affären.

Lanthandeln inrymde en telegrafstation och inlämningsställe för lantbrevbäraren. När posten kom, var det oftast fullt av folk utanför disken

Personligt minne från lanthandeln Sture Karlsson:

När jag gick i storskolan i början av 50-talet, kunde man köpa Alfatabletter. Tabletterna var inte särskilt goda, men i askarna fanns samlarbilder på allsvenska fotbollsspelare. Det var de svartvita bilderna man ville komma åt. Det blev en samlarmani för många att t.ex. få alla

spelarna i sitt favoritlag. Man bytte bilder med varandra. Varje ask kostade 25 öre – en ansevärd summa för en pojke på den tiden. Målvakten Kalle Svensson i Helsingborg stod högt i kurs.

Nedan en Alfa bild på Gösta "Knivsta" Sandberg.

Ivar Andersson:

Jag tog hem posten från affären efter skolan, även till några grannar, och fick 50 öre dagligen för besväret. Ibland skickade

mor en lapp med handelsvaror, som jag lämnade på väg till skolan och hämtade efter dagen slut.

Lantbrevbäring

I början av 1900-talet var förbindelserna med omvärlden knapphändiga. Vid söndagens gudstjänst förmedlades nyheter och information från predikstolen. Samtalen ute på kyrkbacken var också viktiga. Man träffade folk från andra håll, utbytte ”skvaller” och diskuterade affärer. Oskarshamns-Tidningen fanns, men utan postgång saknade den betydelse.

Postbefordring i Oskarshamn började redan 1636, men i Kristdala socken dröjde det ända till år 1869, innan man fick eget postkontor. Föreståndare blev kantor Körling, som efterträddes av Klara Edén. Postföreståndaren ropade efter högmässan ut posten från ett fönster i sockenstugan. Var och en fick hämta sin post. Efter 1904 innehade makarna Löfdahl föreståndarskapet under 50 år. Den sista på denna tjänst var Hazel Thunberg fram till år 1996.

Lantbrevbäringens historia går tillbaka till ett riksdagsbeslut år 1877. Namnet kan härledas till brevbarare, som tidigast bar ut post till fots i glest befolkade områden. Senare har naturligtvis modernare och snabbare fortskaffningsmedel avlöst varandra på linjerna. Man har ibland kallat lantbrevbäraren ”ett rullande postkontor”. Från början var det inte tillåtet för kvinnor att vara lantbrevbarare. Ett motiv som anfördes var att de inte kunde hantera skjutvapen. 1917 ändrades denna regel.

Det har inte gått att exakt fastställa när utbärningen till Krokshultsbygden började. Enligt uppgifter skulle den förste lantbrevbäraren vara Karl Leonard Lövgren, 1872 – 1938. Han var född i Åsjögle och flyttade till Venavägen 11 i Kristdala. Posten befordrades allra först med häst och senare med motorcykel. Karl Leonard förolyckades tyvärr vid en krock med en bil på linjen i Bråbo år 1938. Sonen Henry Lövgren, född 1912, tog över körningen. Först användes en motorcykel, men han övergick snart till biltransport. Bilen var en Ford Eifel, som under kriget

kördes med gengas. Henry hade året före köpt lanthandeln i Bråbo och drev samtidigt denna rörelse fram till år 1950. Hans hustru Astrid, syster med Einar Nilsson i Systertorp, skötte affären, när Henry körde ut post under sex dagar i veckan. Familjen flyttade senare till Eskilstunatrakten.

Näste lantbrevbarare blev Erik Axelsson, från Saxtorp född 1926. Tillsammans med brodern drev han även trafikbilsrörelse. Erik hade vikarierat tidigare och 1952 började han en anställning, som kom att vara i 34 år. Bilen var av märket Kaiser. Brevbararen på den tiden hade en omfattande service med bland annat in-och utbetalningar. Avgiften för en inbetalning på 1950-talet var

20 öre och brevportot 25 öre. När pensionerna skulle utbetalas, måste brevbararen ha stora kontanta summor med sig, ca 100 000 kronor. Erik gick in till pensionärerna med pengarna. Först kom posten från Hultsfred till Kristdala och senare från Oskarshamn. Innan brevlådornas tid fanns det olika inlämningsställen: i Träthult, i Elis Larssons kök, i Höckhult och i Sund lades posten i en låda. I Krokshult var inlämningsstället i affären. Varje hushåll fick ett nummer på sin tidning. Posten till Åsjögle förmedlades först av Vilhelm Sjöo. På 1960-talet utökades postlinjen även till den byn. Under de sista åren blev det tjänstebilar.

1986 gick Erik i pension och avlöstes av Gullan Aldebert. Förutom den vanliga posten kan man köpa frimärken och få paket hemtagna. I övrigt har all service dragits in.

Telefonförbindelser

Telefonen kom till vårt land på 1880-talet. I början av 1900-talet skedde en snabb utbyggnad framförallt i städerna. Det dröjde längre ute i socknarna på landsbygden. För viktiga samtal måste man åka till Kristdala. Brevskrivandet var istället mer vanligt för kontakter. Idag skriver man mycket sällan brev.

I Krokshult installerades telefonstationen år 1934, strax före elens tillkomst. Växeln hette Krokshultsby och inrymdes i fröknarna Lindéns hus - i rummet innanför glasverandan. För att få telestation krävdes minst fem abonnenter. De första var de båda lärarinnorna i skolan, Josef Axelsson, Axel Wigren och affären. Avgiften betalades först till föreståndarna, när flera hushåll tillkom, övertog Televerket betalningen. De som inte hade telefon i bygden meddelades genom bud, t.ex. smeden. Det fanns också en allmän telefon vid växeln. Samtalet kostade då 20 öre. Om det var rikssamtal var signalerna

annorlunda. Barnen hade lärt sig att då måste de vuxna svara. Under pågående lokalsamtal upplyste man i växeln att rikssamtal var på gång. Det kostade mera att ringa långväga samtal. Då gällde det att fatta sig kort. Strömförsörjningen till telefonnätet kom från ett batteri vid växelstationen, som var en så kallad proppväxel. År 1935 fick även Åsjögle en egen telefonstation och sköttes av Elin Nilsson i hemmet. Efter hennes bortgång 1959 överfördes abonnenterna till Krokshult. Växeln var öppen mellan 7 och 21 vardagar och begränsade tider på söndagar. Efter stängning blev samtalen dyrare.

När automatiseringen kom på 1960-talet, svarade ingen vänlig telefonröst längre. De hade ofta kunnat upplysa om var folk fanns om de inte svarade. Automatiseringen av telefonnätet var helt genomförd år 1972 i hela Sverige

Telefonkatalog för Krokshultsby 1945

Avtal mellan kund och växelstation

Krokshultsby	
Öppen: Vard. 7 (8)–21	
Helgd. 8–10, 14–16	
Postadr. Kristdala	
Andersson, H. F., hemmansägare	16
Axelsson, Josef, lantbrukare	3
Callersten, Ester, folkskollärarinna	1
Johansson, A., lantbrukare	4
Johansson, Helge, hemmansägare, Krokshult ...	17
Karlsson, Albert, hemmansägare	8
Karlsson, Erik, hemmansägare, Kryssås	13
Karlsson, K. H., hemmansägare, Träthult	11
Larsson, K. W., hemmansägare, Träthult	10
Motorkol, Firma T. Ohlin, Höckhult	18
Nilsson, Erik, hemmansägare	6
Nilsson, E. W., hemmansägare	9
Nilsson, K. O., hemmansägare, Träthult	7
Norling, K. P. I., hemmansägare, Höckhult ...	12
Sjöö, Vilhelm, bilstation, Blixtorp	15
Svensson, Carl H. F., lantbrukare, Snöversmåla	14
Ohlin, Ethel, lärarinna	5

Växelstation *Krokshultsby*
Abbonent nr *11*

ÖVERENSKOMMELSE

mellan växelstationsföreståndare och abonnent angående växlingsersättning.

Mellan undertecknade, föreståndare för växelstationen i *Krokshultsby* och abonnent nummer *11* vid sagda station, träffas härmed överenskommelse, att abonnenten skall för sin abonnentanläggning, så länge denna är ansluten till stationen, till föreståndaren erlägga en årlig ersättning av kronor *30*

(.....) att inkasseras genom telegrafverkets försorg förskottsvis varje kalenderkvartal med en fjärdedel av årsbeloppet.

Härutöver gälla parterna emellan de förpliktelser, som angivits i mellan föreståndaren och representant för abonnenterna upprättat särskilt kontrakt om stationens skötsel.

Överenskommelsen träder i kraft fr. o. m. den *1.1.1947*

..... och gäller t. v. med 3 månaders ömsesidig uppsägningstid.

Utan hinder av vad ovan sagts, skall dock överenskommelsen upphöra att gälla från tidpunkt, då det mellan föreståndaren och representant för abonnenterna upprättade särskilda kontraktet om stationens skötsel upphör att gälla utan att ersättas av nytt kontrakt mellan parterna.

Av denna överenskommelse äro tre exemplar utfärdade, av vilka föreståndaren och undertecknad abonnent tagit var sitt och telegrafverket erhållit ett.

Krokshultsby den *12.12.1946* *Träthult* den *14.12.1946*
Föreståndare för stationen *K. H. Karlsson* Abonnent *K. H. Karlsson*

Form. nr 304. (1946.) R. W. S. 11. 46. 100.000.

Trådradio

En annan mindre känd och kanske bortglömd inrättning var trådradion. Det var ett äldre system att överföra radioprogram via telenätet och fungerade också som avlyssningsskyddad rikstäckande kommunikationskanal för t.ex. mobiliseringsmeddelanden. Det kalla kriget pågick då. Radioapparaterna var utrustade med L, M och K. FM-radiotekniken var dyr och radiolyssnarna måste köpa nya radiomottagare. Istället

sändes radioprogram via telenätet. Trådradiosändningarna pågick mellan 1943 och 1971 i vårt land. Utbyggnaden av FM-radio och TV kom att försenas något. Hemma hos abonnenten kopplades ett filter så att man kunde prata i telefonen och lyssna på radio samtidigt. Det fanns då två olika radioprogram – Sveriges radio P1 och P2.

Läs RADIOTJANSTNS Röst i Radio
PROGRAMTIDNING

RADIOLICENS.
Förfaller med utgången av **4:e kvartalet 1949.**

Anmäl varaktig adressförändring

O 2997
Herr
Karl Ohlsson
Träthult
Kristdåla

Vid erläggandet av licensavgiften kronor 10:— åsättes detta kort ett licensmärke, som därvid makuleras medelst datumstämpel.
Kortet gäller därefter — jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 17 juni 1943 angående rätt att innehåva radiomottagningsapparat, SFS nr 551, — såsom **licens** för Eder att, under förbehåll av de villkoren som därvid angivits, till er och eventuella anhöriga ansluten mottagare förbrukas för till dylika denna licens föreskrives i

Redovisningsnr	Inbetalt belopp	
533	Kronor	öre
Till postgirokonto nr	550	5124
Avgift	Signaturen	(för avsändarens anteckningar)
öre		

10 KR
RADIOLICENS

Elektriciteten

I våra dagar har vi svårt att tänka oss ett liv utan elen, som vi gjort oss helt beroende av. När det blir strömavbrott märker vi hur sårbara och hjälplösa vi är. Knappast ingenting fungerar. För knappt åttio år sedan fanns ingen elström. Folk hade anpassat sig till dessa förhållanden. Vid 1900-talets början var fotogenlampor i olika utföranden vanliga. Utomhus och i lagården hade man bärbara fotogenlyktor. Det gällde att hantera dessa med försiktighet. Elden i den öppna spisen spred både ljus och värme och var en samlingsplats. Skolbarnen måste läsa sina läxor i ett halvmörker. Stearinljusen hade också sina användningsområden.

Liljeholmens stearinfabrik har anor tillbaka till 1830-talet. För bönderna gällde det att utnyttja den ljusa delen av dagen för arbete. En annan belysningskälla var karbidlampan. Här används kalciumkarbid, som under vattenbegjutning ger en brännbar acetylengas. Karbiden var fuktkänslig och måste förvaras torrt och luktade dessutom obehagligt. Man använde under tidigare delen av 1900-talet karbidlyktor som cykelbelysning. Under andra världskriget var fotogen en bristvara, och karbidlamporna kom åter i bruk.

Elströmmen som belysningskälla kom till bygden på 1930-talet. Först var byarna Krokshult, Höckhult och Träthult. Vid Björkhaga fanns transformatorstationen. Spänningen var 220 volt, enfas. På utvalda ställen i bostad, lagård och utomhus installerades ljuspunkter. Man hade också ett uttag för radion, som regel i köket.

Åke Axelsson minns

Vi gick ofta in till farmor och farfar, de hade en batteriradio. Det fanns bara P1. Och det var mest barnradio vi lyssnade på bland annat Barnens brevlåda. Farmors bror Erik spelade ibland dragspel för oss. Läxorna läste vi runt köksbordet. Mest handlade läxorna om att räkna. När Britta som var äldst hade en psalmvers att lära sig utantill lyssnade vi yngre och lärde oss på det viset vi också. Ute i lågårn hängde en lykta som användes till att lysa upp.

Några dagar före julafton 1934 kopplade Finsjö kraftaktiebolag på strömmen. Det måste ha varit ett stort ögonblick i bygden. ”Julaftonen” kom tidigt det året. Livet förenklades på flera sätt med elektriciteten. Alla hushåll i bygden kopplade inte in strömmen från början utan man anslöt sig efter hand

Snart utökades elen till den övriga bygden, men det fanns avsidens gårdar, som inte fick el, till exempel Fagerbäck och Flohult. Till Snöversmåla och Blixtorp kom elen först 1948.

Nästa steg i utvecklingen var när tröskverksströmmen installerades i slutet på 1940-talet. Elmotorerna krävde trefasström, och det var tröskverksmotorn som ledde denna utveckling. Efter hand kom nya behov. Mjölkmaskinerna drevs med trefasmotorer.

1962 flyttade familjen till Rosenholm och där fanns el, men bara på nedervåningen. Ganska snart fick man gräva en jordkabel in till huset för att man skulle kunna få el i alla rummen inklusive övervåningen som inreddes efter att familjen flyttat dit. Att Fagerbäck inte fick berodde på, som jag minns det, att Flohult inte ville ha el och då gick man inte förbi den gården med eldragningen.

Transporter.

Bönderna i bygden körde till Oskarshamn med skogsprodukter av olika slag. Resan startade på sennatten för att man skulle vara framme på förmiddagen. Resan hem gick lättare utan last. Det finns många historier om hur bonden t ex kunde ta en tupplur, för hästen visste vägen hem. Den drygt tre mil långa vägen tog många timmar. De här stadsresorna pågick långt in på 1920-talet. Andra längre resmål var marknader. Vår bygds befolkning har inte ägnat sig åt torghandel på samma sätt som Bråbygdens bönder.

Cykeln började efterhand bli allt vanligare för resor till affärer och kyrkobesök i Kristdala. Karbidlyktan tjänade som belysning i mörker. Skolbarnen hade mycket sällan cykel under de första årtiondena. Det dröjde långt in på 30-talet. Ungdomar sparade pengar för att kunna köpa egen cykel. När tiderna blev bättre inpå 1950-talet blev det alltmer vanligt att cykla till skolan.

Den första lastbilen i bygden tillhörde Hilding Nilsson i Åsjögle. Hans åkeriföretag kom att betyda mycket. År 1928 inköptes den första lastbilen av märket Ford. Hytten var hemmasnickrad. Bönderna var de viktigaste uppdragsgivarna. Props, som användes till gruvstötter kördes till Oskarshamn för utsklepning, framförallt till England. Hemtransporten kunde bestå av konstgödning från Centralföreningen eller Bruuns. En agent hade tidigare varit hos bönderna och tagit upp beställningar. Under kriget var det en hel del vedkörning. Livdjur transporterades till marknader på olika håll. Asptimmer kördes till en tändsticksfabrik i Mönsterås. Under andra världskriget transporterades också en hel del träkol för gengasdriften. Hilding Nilsson tog också hem varor till affären och smeden i Krokshult. Under 30-talet inköptes en större och starkare lastbil. Gengasdriften försvagade motorn avsevärt. Det kunde bli problem i uppførsbackarna. Sonen Göran började efter avslutad skolgång att hjälpa till i företaget. Han tog över rörelsen 1952, och lastbilen var då en Volvo Viking med 90 hk. Sönerna tog därefter över företaget, som numera ingår i Nilzéns åkeri.

Under en tid hade Gustav Karlsson i Kristdala busslinje till Krokshult.

På 1950-talet började privatbilismen på allvar. Det var nästan uteslutande män, som tog körkort i Oskarshamn. Bilhandlare kom ut till kunderna i bygden. De spenderade många timmar på varje ställe. För ca 10 000 kr kunde man få en ny bil. Volvo och Ford var de vanligaste märkena.

Levnadsstandarden ökade på 1950-talet och allt fler skaffade sig bil.

Efter kriget började också motorcykeleran. Det krävdes körkort för att få köra. Det var framförallt de unga som köpte en mc. Man skiljde på lätt och tungt ekipage. Gränsen gick vid 75 kg.

År 1953 var det premiär för mopeden. I Folkhemsverige skulle moppen bli ett billigt och enkelt fordon för nytto-transporter. Priset låg ungefär på 1000 kr. Vanligast var Huskvarna Novollette med kilremsdrift. Så småningom började också

ungdomar använda mopeden, som då fick ett sportigare utseende. Nymodigheterna var kedjedrift, kickstart och växlar.

Försäljningen ökade enormt. Det fanns massor av olika märken och modeller att välja på.

Wilhelm Sjöo drev taxiverksamhet från 1937. Skolresorna började han köra det året mellan Åsjögle och Krokshults skola. De kom under 1950-talet att förlängas till Kristdala. Rörelsen övertogs av sonen, Veine 1988, som fortfarande kör skolbarn till Kristdala.

Gästgiveriet i Krokshult

Krogen har funnits sedan lång tid tillbaka i byn. I äldre tider som det ställe dit även lokalbefolkningen gick till för att träffas. Krogen var då belägen mittemot nuvarande huvudbyggnad. Krogen har även använts som tingsställe och skolsal.

Axel Ludvig Petterssons far köpte ”Kroa” Genom skiftesförrättning uppdelades byn i två hemman, Norrgården och Sörgården belägna på varsin sida om landsvägen. Dessa hemman skulle sedan när gästgiveriskyldigheten tillkom i byn hålla 16 hästar stående för resandes behov. Från den centrala gästgivargården överflyttades senare gästgiveriskyldigheterna till de bönder som bodde längs med byvägen. Mellan dessa alternerade enligt en

tågordning som fanns inristad på den så kallade gästgivarklubban, vilken cirkulerade mellan gårdarna.

Den gamla klubban tjänstgjorde under många år och när den sprack mitt itu ersattes den med en ny. 1951 var den över femtio år gammal.

Skjutsersättning utgick i början med 80 öre per mil och senare 1,50 per mil.

Krokshultsbönderna hade skyldighet att bestå med skjuts till Säfshult på Målillavägen, till Århult på Oskarshamnsvägen, till Haddetorp mot Mörlundahället och till Bankhult norrut. På dessa platser låg andra gästgiverier och nya skjutshåll. De flesta resande skulle åt Århult.

Det var inte någon överdådig men det fanns alltid resenärer. Värst var det på våarna när handelsresande uppenbarade sig med turnéer till köpmännen. De var inte speciellt efterlängtade eftersom de alltid kom när väglaget var som sämst. Därtill skulle de ha både en och två skjutsar extra till alla koffertar och tygpäckar. Helst skulle de vara vagn med sufflet och parhästar. Det var inte lätt att stå till tjänst med det i Krokshult där det inte fanns några parhästar. Så småningom blev det slut med skjutsarna för krokshultsbornas del.

Det hade öppnats en liten hotellrörelse av en Karolina Jonsson i Kristdala, hon åtog sig också skjutsskyldigheter. Hon hade endast fyra hästar. Krokshultsbönderna skulle bidra med havre som kompensation för den 1886 införda befrielsen från skjutsskyldigheten. Så kom nya tider, nya fortskaffningsmedel. Gästgiveriskjutsarna dog ut av sig själva men levde kvar ännu in på 1900-talet.

Personer i bygden

Ossian i Backen

Ossian i Backen var ett verkligt original, och han var en känd person även nere i Kristdala, där han köpte sina matvaror. Han föddes på stället Backen julafton 1885. Även om Ossian någon gång kunde bli arg, så var han i det hela en mycket sympatisk person och blev nog troligen inte så ofta, vilket hände med en del andra, utsatt för elaka praktiska skämt. Däremot fick man ofta i det vanliga samtalet med honom höra överraskande yttranden, som ledde till skratt och ett långlivat citerande. Backen, som egentligen hette Nymåla och varit torp under Snöversmåla, låg ensamt ute i skogen, och någon bilväg fanns inte dit under Ossians tid. Men under 1800-talet hade stället sina grannar helt nära på andra sidan gränsen mot Åsjögle ägor. Det var torpet Horvan, där änkan Kajsa fanns kvar in på 1900-talet, även om hon den sista tiden lär ha bott i en stuga längre mot Åsjögle. Från Backen gick dock flera vägar avsedda för häst och vagn. En gick ut till Åsjöglevägen, en mot Åsjögle, där den delade sig mot kvarn och stamp, och en till Snöversmåla. Den förstnämnda kallas Horvegatan och är numera en skogsbilväg, som till sin största del i stort följer den gamla farvägen. Vid Backen skiljer sig dock sträckningen avsevärt från förr. I viss

mån kan man tala om körväg via Horvan även till Blixtorp, och till Igelhult ledde en gångstig.

Ossians föräldrar Karl Erik och Anna hade varit brukare i Höckhult, när de några år före sekelskiftet 1900 för 2 000 kronor köpte Backen av Nisse i Snöversmåla och flyttade dit med sina barn. På jordbruket kunde de hålla en ko och en gris.

Ossians bror som hette Bror hade diabetes och dog i mitten på 1920-talet. Ossians syster Lydia gifte sig med smeden i Krokshult. Modern, som allmänt kallades mor Anna i backen, dog 1935, och därefter bodde Ossian ensam på stället.

Ossian var många gånger ute bland bönderna och gjorde dagsverken. Oftast fick han gå både till arbete och tillbaka hem när dagen var slut. Ossian var stark och fick göra grovarbete som att klyva trinn (slanor) och gräva dike. En sak som han behärskade helt var att hägna gårdsgård.

När han en gång skulle komma som tröskhjälp hos Wykman i Åsjögle, dök han aldrig upp. Wykman träffade honom så småningom och frågade efter anledning. "Dä va väl dumt" sa Ossian, "men ja feck e krone å Lundin, om ja låvde å stande hemme".

Den affär som finns på norra sidan om huvudkorsningen i Kristdala (Storgatan 1), innehades förr av Ebenhard, en man med skämtlynne och ett gott öga till Ossian. "Vet du det, Ossian" sa han en gång "att du och jag är födda samma år", ett påstående som var långt ifrån sanningen, eftersom Ebenhard var yngre än Ossian. Ossians svar kom ögonblickligen: "Ja dä kom te mycke skit dä året".

En annan gång kom Ossian in i Ebenhards med varor som han köpt i Sandwalls affär. Han tyckte att de hade för dåligt omslagspapper i Sandwalls, och han ville nu att Ebenhard skulle slå in sakerna i

ett bättre papper. Vid ett tillfälle ville Ebenhard bjuda honom på kaffe. Ossian svarade ja, men sa han "Jag ska bare ner te Sandwalls å handle först".

På ett ställe bjöd man på så mycket kaffe Ossian ville dricka. När han tömt den nionde koppen sa han "Dä va inte så varst gutt dä här kaffet".

Någon ville veta hur mycket Ossians ko mjölkade, och han sa "Dä ä väl ungefär som en tejjelsten".

Minnen från Backen under Ossians senare år är flera. Av ladugården hade ena halvan rasat samman, och den andra stod kvar utan husdjur. På och utanför gårdsplanen fanns flera stora körsbärsträd, som bar rikligt med bär. På ett par små åkerlappar inom tomtgårdsgården vände Ossian jorden med spade, och på kvällen satt han i sin stuga framför den öppna spisen med sin kaffekopp. När man kom in där och hälsade, sa han hej och skrattade lite tyst. Efter ett tag med allmänt prat var det dags att be honom sjunga eller spela på sitt munspel. Han kunde flera saker men paradnumret var Kopparslagaren, en slagdänga från hans ungdomstid.

Ossian var vän med de råttor som fanns i huset. De var så tama att han kunde sitta och stryka dem över ryggen, när de besökte hans matbord. En gång sopade han ut en råtta som befann sig i farstun, så att hon hamnade i snön. Han berättade sedan om det och sa att "dä va väl dumt, så ja öppnede å släppte inna igen".

På stället fanns varken el eller telefon, och en gång ordnade man så att en batteriradio blev inköpt och hamnade i stugan. Batteriåtgången blev enorm. Ossian ville nämligen inte stöta sig med Sveriges Radio genom att stänga av, för då, sa han, "kan di bli tyne i Stockholm". Radion fick stå på för jämnan, och ingen kunde få honom att ändra åsikt trots många försök.

Ossian tyckte om snickeriarbete och byggde upp flera skjul eller uthus på egen hand. Han yxade själv stockarna till bräder och stilen på husen blev därför grov och kantig. Farstukvisten rev han ner, men så ångrade han sig och byggde upp en ny. Ossian dog på hösten 1962 och begravdes den första lördagen i december.

Ossian i Backens hus

Albin Törn

Albin Svärd var son till husaren för Lilla Bråbo Per Svärd och föddes i husartorpet Nyby 1876. Han antogs som soldat för Skinshults rote 1898 och fick då soldatnamnet Törn. Hans lön bestämdes till 125 kronor fram till 1904, då den skulle höjas till 150 kronor. Albin kom dock aldrig att bo på roten och därmed undslapp

han ett årligt avdrag på hela 75 kronor, vilket motsvarade värdet av att åtnjuta soldattorpet.

Trots att indelningsverket avskaffades 1901 stannade många soldater och husarer kvar på sina torp i kraft av det ingångna kontraktet med bönderna. Ett sådant fall var Törn som lämnade tjänsten först 1920. Törn köpte 1905 ett ställe i Fallebo kallat Hagemåla, och 1916 flyttade han och hans fru över till Källehult under Krokshult, som de köpt samma år. Då fanns två barn i familjen och efter hand föddes ytterligare sju.

En dag på hösten 1937 var den då sextioettårige Albin till skogs för lingonplockning, och nästa dag skulle han till Krokshult för att hjälpa till med tröskning. När han gick till sängs den kvällen la han sina paltor över en stol och sa ”I môra ska ja te Erik på Gatbacken å tryske”. Men Albin blev hastigt sjuk och läkare eftersändes. Albin hade högt blodtryck, och en blodåder i hjärnan hade brustit. Ett par timmar efter sänggåendet var han död.

Karl Viktor Karlsson,

(Snusdosemakarn) 1884-1975, kom vandrade till Krokshult en dag år 1931 från Älghult i Kronobergs län. Kanske var det arbetslösheten eller olycklig kärlek, som drev iväg honom. I byn blev han hänvisad till Ville Nilsson, som behövde hjälp på gården. Karl Viktor fick bo i en mindre stuga på tomten. Han bodde i det stora rummet. På vintern användes en plåtkamin i den öppna spisen för att hålla uppe värmen. Vistelsen i Krokshult varade ända fram till 1972. Han hjälpte även andra

bönder i byn med diverse sysslor och var duktig på att baka vidjor till gårdsgårdar. Karl Viktor ville ha minsta möjliga betalning. Han kunde även måla och tapetsera. Till eftervärlden har han blivit ihågkommen för tillverkningen av snusdosor. I folkmun kallades han ”snusdosemakarn”. Han hade inte någon cykel, till Kristdala åkte han med mjölk bilen ibland. Vid 88 års ålder måste Karl Viktor flytta till Nyhem i Kristdala och dog tre år senare.

Karl-Oskar Ohlsson,

född 1870 i Funtebo, två km utanför Kristdala samhälle. Han växte upp i bonde- och snickarmiljö, en kombination av yrken, som blev bestämmande för hela hans livsverk. Hans föräldrar hette Inga och Olof Peter Nilsson.

Vid 29 års ålder flyttade Karl-Oskar från fädernegården. Under sex år ägnade han sig åt möbelsnickeri vid en industri i Brevik. Hustrun hette Emilia f. Johansson och var dotter till en mjölnare. De bodde i lillstugan på gården med barnen Alice, Karl och Signe. Fabriken brann och Karl-Oskar måste söka nytt arbete, bland annat som snickare vid uppförandet av Norra Folkskolan i Oskarshamn.

År 1907 inköptes en aktiebolagsägd gård i Träthult (1:8). Köpesumman var 4 800 kr. Gården såldes till sonen Karl 1936. Bostaden var den ena delen av en tvillingstuga (två lägenheter i samma hus). Fortfarande är de båda delarna åtskilda. Förutom jord- och skogsarbete hjälpte Karl-Oskar folk i trakten med snickeriarbeten. Han gjorde många resor till Oskarshamn (3,5 mil) med virke från skogen. 1938 hjälpte han sonen med byggandet av ett nytt bostadshus. Han hade en verkstad där många olika möbler tillverkades. En specialitet var köksstolar. 1937 företog Karl-Oskar tillsammans hustrun, hennes syster med en dotter en resa till Göteborg för att besöka släktingar. Färdmedlet var Brodins taxi i Kristdala. En stor händelse i deras liv.

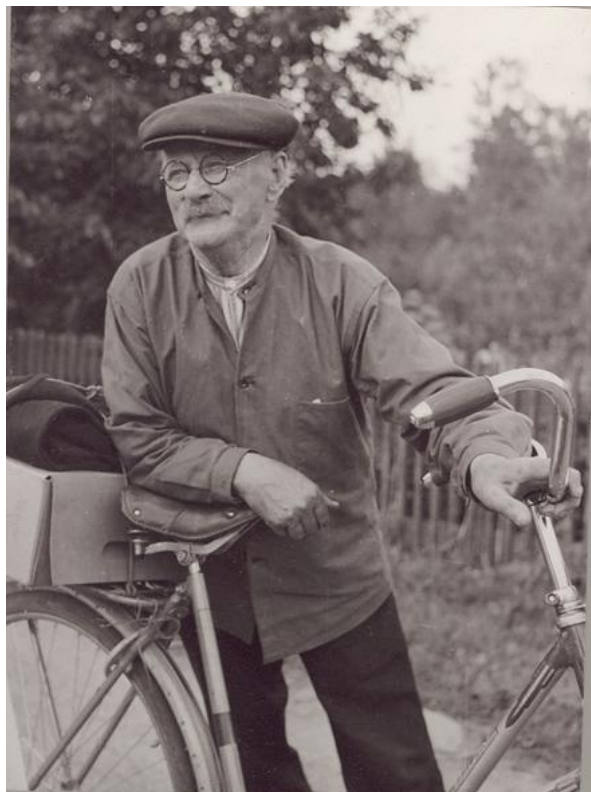
Cykeln var ett viktigt kommunikationsmedel. Karl-Oskar åkte ofta till Kristdala för att handla och hälsa på hos släkt och vänner. Han hade mycket god hälsa hela livet och fortsatte med sina cykelfärder ända till 90 års ålder. Han var skämtsam och ville spela små spratt med andra. En gång förskräckte han omgivningen med att stå på huvudet på ladugårdstaket, som skulle läggas med tegel. Han var 75 år då.

Förmågan att minnas gamla tider bestod hela livet. Släkt och vänner sökte ofta hans umgänge.

Men åldern tog ut sin rätt även för Karl-Oskar Ohlsson. En långsamt försämrad syn gjorde rörelseradien allt mer begränsad.

I januari 1963 kom han till ålderdomshemmet i tätorten. På 95-årsdagen var det ett stort samkväm i hemmets matsal.

Strax före julen 1966 avled Karl-Oskar efter en kort tids sjukdom. Gravplatsen är belägen vid nedre kyrkogården. Stenen finns fortfarande kvar liksom den personliga namnteckningen på alla de stolar, som förärades samtliga barnbarn.

Gunnar Karlsson, Strängenäs

Gunnar föddes 1912 i Fagerbäck som näst yngst i en syskonskara på sex. Hans syster Linnea dog i unga år, medan resten av syskonen nådde alla en hög ålder. Gunnar bodde kvar i föräldrahemmet tills han gifte sig 1944 med Enny, grannflickan från Rosenholm. Som nygifta flyttade de till Strängenäs. Gunnar arbetade i unga år som dräng och med olika dagsverken. Han började sedan arbeta för Bröderna Bergerstam där han stannade fram till sin pensionering. I ungdomsåren råkade han ut för en olycka där han förlorade flera av sina fingrar. Olyckan hände då han och hans bror Ingvar var ute i skogen och högg ved. Gunnar höll i och Ingvar använde yxan. Av en olyckshändelse slant yxan och träffade Gunnars hand. Han berättade om hur resan till sjukhuset gick till dagen efter olyckan. Först fick han åka med häst och vagn till Vena och därifrån tog man tåget till sjukhuset i Västervik. Gunnar tyckte om att arbeta med trä och gjorde många alster både i trä och i näver. Gunnar avled

vid 96 år ålder och hade kvar förmågan att berätta om sina minnen under uppväxt och ungdomsår.

Ester Callersten

Vi vill nu utförligare presentera den lärare, som tjänstgjort längst tid i Krokshultsskolan, nämligen Ester Callersten. Hon föddes maj månad 1902 i Mörlunda. Hennes föräldrar, Emilia och Albert Johansson, var båda lärare, och det var naturligt för Ester att välja samma yrke. Även två av hennes syskon gick samma väg. Esters mor härstammade från Saxtorp i Kristdala socken. Efter genomgången folkskola och konfirmation fortsatte Ester med gymnasiestudier. Intresset för musik började tidigt och fortsatte livet igenom. År 1919 avlade Ester organistexamen. Pappa Albert innehade venia, dvs. tillstånd att förrätta gudstjänster. Ibland på söndagarna fick hon vikariera som kantor och fadern predikade i kyrkorna i Mörlunda och Tvetå.

Mellan åren 1921 och 1924 läste Ester på seminarium i Stockholm och tog sedan folkskollärarexamen. Som 22-åring började den nyblivna lärarinnan ett vikariat i Krokshult. Året därpå fick hon en ordinarie tjänst, som varade till 1951. Det blev sammanlagt 37 år i samma skola med vissa avbrott. Närheten till föräldrahemmet hade säkert betydelse för valet av arbetsplats. System Lisa var lärare i Mörlunda, på två mils avstånd. Och cykeln var fortskaffningsmedlet. Ibland tjänstgjorde Ester i Västervik, där hon hade en kollega, som hette Birger Arwidsson. De hade musikintresset gemensamt.

Efter tiden i Krokshult fick Ester lärartjänst i Stockholm resp. Södertälje. 1963 blev hon sjukpensionär efter ett komplicerat lårbensbrott. Hon flyttade då tillbaka till sin födelsebygd och bodde ensam i en villa i Mörlunda. De sista åren tillbringade Ester på Målilla sjukhem. Hon läste gärna böcker, speciellt detektivromaner. Det hände ofta att före detta elever kom till henne för att prata gamla skolminnen. Hon dog år 1993 och ligger begravd på kyrkogården i Mörlunda. Ester Callersten var en mycket produktiv vis- och textförfattare, och hennes namn kommer att leva kvar länge i bygden.

Vad Karl Svensson i Snöversmåla berättat

Under år 1909 köpte och bosatte sig Alfred och Tilia i Snöversmåla. Samma år föddes sonen Karl (Kalle i Snöversmåla), och han berättade en gång på sin ålders höst om en dramatisk händelse från sin barndom. Han var då mellan elva och tretton år och var med sin far till Oskarshamn för att sälja ”krösa”. Resan gjordes tur och retur på en och samma dag, och i staden köptes två lådor strömming för femton öre lådan. De placerades på åkvagnens lastutrymme innan hemresan startade. Det var bråttom och Alfred satte sig till höger som kusk. Kalle satt bredvid.

På Lockebo ängar var folket ute och tog av havre. Då sprang plötsligt en hund över gårdsgården. Hästen skrämdes ordentligt, hoppade kraftigt åt höger men fortsatte ändå nära gårdsgården. En av de stödstöror som fanns på andra sidan gårdsgården och som stack ut ett stycke på vänstersidan, trängde in under en järnbalk på vagnen och fortsatte in i Alfreds kropp strax över höger ljumske och kom ut på samma sida i ryggen. Samtidigt tog det stopp med vagnen, vars ena hjul kilat fast sig mellan en slana och den övriga gårdsgården. Kalle fattade då inte vad som hänt, han såg bara hur fadern drog och drog med händerna för att komma loss.

Till slut lyckades Alfred komma fri från stören och samtidigt strömmade det till folk. Från staden kom också arrendatorn på Klockargården Oskar Samuelsson med sin lastbil. Alfred togs ner från vagnen och fördes in i lastbilen för färd till Oskarshamns lasarett, och Kalle fick ensam ta häst och vagn hem till Snöversmåla.

Alfred låg en tid på sjukhuset och såret läkte bra utvändigt. Men samtidigt fick han erfara hur krämporna i det inre bara blev värre. Så småningom hamnade han på Västerviks lasarett. En läkare, som förresten deltagit i världskriget, öppnade såret och hittade kvarvarande rester från stören. När de tagits bort blev konvalescensen framgångsrik, och till och med den gikt som förut besvärat i högerbenet försvann.

Ett tidigare minne från Kalles barndom var när Alfred blivit inkallad till mobiliseringen under första världskriget. Alfred skulle då gå till fots fram till Igelhult, där fler inkallade skulle samlas. Den lille ville då följa med sin far och det fick han också en liten bit. Den kanske femåriga Kalle gjorde sällskap över åkrarna mot landsvägen men längre än till gårdsgårdshörnet fick han inte gå. Där hämtades han av sin mor.

Tre bröder från Blixtorp

Tilia Sköld från Fångtorpet (1874-1958) gifte sig 1895 med Alfred Sjöo i Blixtorp (1867-1954). Av de femton barn som Tilia födde till världen dog fyra före sin tioårsdag. Alla fyra var söner och av de övriga elva var tre flickor och åtta söner. Av alla barnen blev endast tre av sönerna hela livet kvar i hemtrakten. Det var Einar, Vilhelm och Johan.

Einar

föddes 1899 och kom redan som tio- eller elvaåring till Stackvallen, där han fick börja arbeta. Han gungade där familjens lilla flicka i hennes vaggan utan att ana att hon långt senare skulle bli hans fru. Det var Valborg Larsson, född 1907 och gift med Einar 1948.

Efter tiden i Stackvallen hamnade Einar som dräng hos Vilhelm Nilsson i

Krokshult. Där var han sedan trogen sin tjänst och fick köpa gården av Vilhelm 1947. Det tilltänkta giftermålet med Einar fördröjdes av motstånd från hennes föräldrars sida, och även efter att även modern dött 1940 drog det ut på tiden till 1948, då bröllopet blev verklighet. Makarna bodde kvar på gården livet ut. Einar dog 1986 och Valborg 1994.

Vilhelm

föddes 1914 och arbetade i sin ungdom som dräng på olika gårdar i hemtrakten. Han använde tydligen under uppväxten namnet Eskil men kallades sedan allmänt för Ville. Efter värnplikten i Trängtrupperna (T1 i Linköping) köpte han sin första taxibil 1937. Skolresorna började han köra det året mellan Åsjögle och Krokshults skola. De kom under 1950-talet att förlängas till Kristdala.

Vilhelm gifte sig 1939 med Astrid Karlsson från Nybygget i Mörlunda församling. De bodde första tiden i ett av Johan Wykmans hus i Åsjögle. Det var beläget nära Hilding Nilssons boningshus. Under 1944 köptes föräldrarnas gård i

Blixtorp och makarna flyttade då också över dit med sina två barn, Ing-Britt (f.1938) och Tage (f.1940). Sonen Veine föddes i Blixtorp 1946. Döttrarna Lisbeth och Else-Marie föddes 1951 och 1954.

Arbetet utgjorde en kombination av taxiresor samt jord och skogsbruk. Även skogsarbeten på entreprenad kom in i bilden, både med häst och vagn och senare med traktor. Under 1970-talet fram till pensionen 1979 arbetade Vilhelm som sågare på Berghs sågverk i Mörlunda och var under den tiden även sysselsatt med slakt ute hos bönderna i trakten. Vilhelm dog 1987.

Johan

föddes 1915 och var i ungdomen verksam som skogsarbetare. Han slog sig så småningom på byggnationssnickeri och hamnade då hos byggmästaren Johan Marelius i Kristdala. Johan bodde många år i Blixtorps lillstuga. Där fanns även systersonen Tor Sjöo och de två

föräldrarna. Av dessa dog fadern 1954 och strax därefter flyttade modern ut. Tor och Johan flyttade till Lundebo i Krokshult 1958. Där stannade Tor kvar bara en kort tid, medan Johan bodde där livet ut. Han dog 1996

Karl Karlsson

i folkmun kallad ”Kalle i Fagerdal” föddes i Grytviken år 1868. Det var det svåra året, då emigrationen till Amerika tog fart på allvar. Han hade åtta syskon, varav två utvandrade. Under sin skolgång i Krokshult insåg lärarna att Karl hade ovanliga musikanlag. Läraren Holmvall lärde ut noter och uppmuntrade sin adept på olika sätt. Karl tillverkade en spelbar tvärflöjt av sälg och köpte ett gammalt munspel, som reparerades. Med hjälp av en inköpt stämgaffel gick det lättare att få de rätta tonerna. Karl tillverkade en piporgel på egen hand.

Föräldrarna samlade ihop till en Stockholmsresa, där Karl skulle arbeta på en orgelfabrik. Tyvärr blev han bara springpojke och tröttnade på storstadslivet.

Man måste gå den långa vägen på den tiden, och ingen hann upptäcka hans genialitet. Han arbetade hemma på gården men fortsatte i en gammal verkstad att bygga riktiga tramporglar. En brorson Patrik visade gärna de få och enkla verktygen – klosåg, hyvlar, borrsväng m fl. Militärtjänsten gjordes på Hultsfreds slätt. Under en tid underhöll Karl med dragspel vid vägskälen, där ungdomar träffades. Han gillade inte sprit och slagsmål. Det var ett alltför syndigt liv och han slutade med dessa spelningar.

År 1918 flyttade Karl till Fagerdal, som var ett torp under Grytviken och bodde resten av sitt liv där. På detta torp hade en skomakare med sin familj tidigare bott. Här fortsatte orgelbyggandet under samma enkla förhållanden. Virket var mestadels al, som tyvärr lätt angreps av mask. Även ek och fur användes. Allt träarbete gjordes för hand, och orglarna kunde variera i utseende. Putsning, målning och polering var viktiga detaljer för att kunna avyttra instrumenten. Stämmorna tillverkades fortsatt för hand. Bälgen var gjord av trä och skinn, vilket var mer slitstarkt än tyg. Under de sista åren hade han kontakt med

en musikfabrik i Tyskland för inköp av vissa detaljer. Tangenterna var gjorda av celloid och ebenholz på de senare produkterna. Enligt brorsonen Patrik tillverkade Karl som bäst cirka sju orglar per år, och under hela sin livstid blev det kanske 200 orglar. På 1920-talet kunde priset för en enkel orgel vara 150 kr och det dubbla för en orgel med utskärningar och ljusmanschetter.

En sällsam historia

Kalle i Fagerdal (under Höckhult) berättade på sin tid om ett märkligt möte med en främmande karl i skogen. Kalle hade varit inne och handlat i Kroxhults lanthandel. Bössan hade han som ofta annars med sig, och han tog vägen hem över skogen. Där mötte han en okänd karl, som stannade upp och började prata. Mannen var finklädd och belevad, men under samtalet märkte Kalle, att den främmande var utrustad med en bockfot på ena benet. Han förstod då, att det var självaste djävulen han hade att göra med och tänkte, att nu gällde det att vara på sin vakt. Den onde pekade på Kalles bössa och frågade vad det var för apparat. Svaret blev, att det var en snusdosa, och den främmande ville då smaka på snuset. Kalle satte bysspiporna i munnen på mannen och tryckte av. Den finklädde småspottade lite och sa: "Det var skarpt snus du hade i den dosa".

Brandtornet

Skogsbränder kan vara svåra att upptäcka. Därför byggdes torn på högt belägna platser. De första gjordes i trä, men ersattes så småningom med järnkonstruktioner. Efter sista världskriget byggdes ett brandtorn utanför Krokshult på Mörlundavägen. Platsen är högst i området (139 meter över havet.) och låg på dåvarande ägaren Karl Karlssons marker. Höjden var 18 meter, och stegar i flera sektioner ledde upp till toppen, där det fanns en byggnad i mitten och räcke utanför gången. I träarbetena deltog bland

Sture Karlsson på besök i brandtornet

annat snickaren Arvid Karlsson. Sommartid var tornet bemannat av ungdomar, som med jämna mellanrum i kikare skulle bevaka omgivningen åt alla håll. Vid upptäckt av brand eller rök meddelade man per telefon brandkåren. Det var ett ansvarsfullt jobb.

Så småningom började man med flygspaning, och tornet nedmonterades av Wirséns. På platsen uppfördes istället ett militärt luftbevakningstorn, kopplat till F12 i Kalmar.

Även detta torn är numera borttaget.

Inga-Lill och Margareta berättar.

Vi började sitta i tornet efter midsommar och ca två månader framåt. Arbetstiderna var mellan klockan 08:00-18:00 alla dagar i veckan, utom vid regn, om det blev åska fick vi gå hem

Vi hade en transistorradio med batterier med oss.

Varje timma skulle vi kolla runt och vi hade en kikare med kompass till hjälp. Vi såg röken från loken i Vena.

När det brann vid infarten till Västervik 1959, så ringde vi från brandtornet till brandkåren i Kristdala. En annan brand

var i Bockara som också syntes från brandtornet.

Brandtornet blev en samlingsplats för ungdomarna i Krokshult, framförallt under helgerna.

Vår arbetsgivare var Länsstyrelsen i Kalmar.

Vi som arbetade i tornet var Karin Karlsson, Erik "Puskas" Nilsson, Karl-Erik Paulsson, Stina Karlsson, Gun-Marie Karlsson, Birgitta Karlsson, Margareta Axelsson, Inga-Lill Helgesson.

Byvandring

En vacker junikväll samlades deltagarna i studiecirkeln om bygdens utveckling under 1900 talet och inbjudna gäster vid Krokshultsgården för en vandring genom byn.

Sture Karlsson hälsade oss välkomna och redogjorde för kvällens program. Stenmurslyckan på Kroa var första stoppet, en åkerslycka som är omgiven av meterhöga stenmurar. Mycket hårt arbete att bryta all sten för att kunna odla säd eller potatis.

Vi stannade en stund vid affären där man hämtade posten, gjorde inköp och inte minst småpratade en stund.

Mitt emot affären fanns smedjan, där Karl- August Karlsson hjälpte byns bönder med reparationer av redskap bland annat.

Varje gård och hus har sin egen historia som t.ex Ångsvillan där Erik och Sofia Karlsson bodde med dottern Astrid.

Erik var snickare och slaktare, under december månad var han en upptagen man då slakt var ett måste på varje gård.

I Caremalms lada (tidigare Einar och Valborg Sjöös) finns ett gammalt tröskverk kvar. Det var ett handdrivet tröskverk som kallas stiftsverk.

Vi passerar Bastgärdet med sina åttiotal stenrösen som vittnar om viljan att skapa jord att odla. I Per-Erik Karlssons hus på Gatbacken bodde under andra världskrigets sista månader två norska motståndsmän från Oslo.

Vandringen fortsatte mot Källehult vägskäl. På vägen dit passerar vi Paulilund och Fredrikas gård och en av byns tre bykällor.

Vid vägskälet mot Källehult tittar vi på stentrappan som finns kvar efter fastigheten Bygget. Efter promenaden smakade kaffet med dopp hos Hazel och Sten jättegott.

Deltagare: Bertil Karlsson, Siv Alge, Inga-Lill Wahlstéen, Gun-Marie Pettersson, Ingemar Pettersson, Margareta och Ingemar Olsson, Ivar Andersson, Ingemar Nilsson, Åke Svensson, Sture Karlsson, Hazel Thunberg och vid pennan Inez Wigren.

Krokshult juni 2011

Källor:

Litteratur:

Sven Bankeström: Från flydda tiders Kristdala och Tunalän, del 1 och 3

Veine Sjöo: Historik över fem byar i Kristdala socken.

Veine Sjöo: Historik över Åsjögle, Kroxhult och Krösås hemman.

Anders Bönner: Gård och bygd genom hundra år.

Redaktion – Sigurd Eriksson: Sveriges Bebyggelse, Kalmar län.

Intervjuer: Personer med anknytning till bygden.

Protokoll och andra handlingar

Tidningsartikel 1988

Fotografier

Oskarshamns kommunarkiv.

Kroxhults Missionsförening.

Riksarkivet: Kristdala församling

*Krokshultsbygdens
byalag*

**Utgiven av Studiegruppen i
Krokshultsbygdens byalag.**

December 2011